

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 9. V aastakäik

TEATAJA

1. mail 1930. a.

Ilmub kaks korda kuus

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	” 1.50
Välismaale . . .	” 5.00
Poolaastas . . .	” 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval 12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. . . .	kr. 40.00
1/2 ”	” 22.00
1/4 ”	” 12.00

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Ärimaksule õiglasemat süsteemi! Kapitalipuudus Riigi hangete seaduse eel-
nõu puhul. Juriidiline seisukord kõlvatu võistluse vastu võitlemise alal Eestis.
Valismaade või vastane agitatsioon Inglismaal. Uus kunstistiil Stokholmi 1930. a. näitusel.
Ülestõusmispuhade kindlaksmääramisest. Kojateataja kirjavahetus. Kaubandus-tööstus-
kojateateid Ärideregister. Abieluvaranduse lahutamise lepinguid Majanduslikke teateid
kodu- ja välismaalt. Tolliteateid. Turgude ülevaade. Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna
börsi kuisedel.

PROOVIGE

MEIE

TUBAKAID

MASSANDRA

(patenteeritud plekk-karpides)

100 gr. — kr. 2.—, 2.50, 3.—, 4.—

ANGOORA

50 gr. — kr. 0.80, 1.—

BERMUDA

50 gr. — 65 s.

PIRAMIID

50 gr. — 50 s.

PRIMA Nr. 4

50 gr. — 50 s.

JÕUDU

50 gr. — 30 s.

UUS, VÄLJASPOOL TRUSTI SEISEV TUBAKATEHAS

A/S. „SIRENA“

Ärimaksule õiglasemat süsteemi!

Arimaksuseaduse § 551 ettenähtud keskmised puhaskasu-protsendi normid 1930. a. peale on maksudevalitsuse poolt kinnitatud ja „Riigi Teatajas“ nr. 30 s. a. välja kuulutatud.

Ei või öelda, et need normid möödunud aasta omadest läheksid palju lahku. Mõne üksiku tööstusliigi ja mõne üksiku kaubandusartikli suhtes on neid veidi alandatud, kuid nimetamisväärset ei tee see alandamine üldiselt välja. Aastate jooksul on mainitud protsente tõelistele kasuprotsentidele viidud enam-vähem lähemale, seepärast ei ole nende vastu maksumaksjate hulgas enam seda kibedust, mida võis märgata 1923. ja 1924. a. Kui aga võtta arvesse, et maksudevalitsuse poolt kinnitatud keskmised kasuprotsendid kujutavad endast netto-kasuprotsenti, siis peab, kui olla õiglane, tunnustama, et nad ka praegu veel on küllalt kõrged.

Maksumaksjate huvides on muidugi, et maksustamise aluseks võetav kasuprotsent oleks õiglane. See peaks ka maksudevalitsuse huvides nii olema, sest ega temalgi ei tohiks olla armas, kui alaline nurin ebaõiglaste maksude kohta levib üle maa. Kuid maksudevalitsus seisab fiskuse huvide valvel ja riigi kuludearve katmine dikteerib ette nii mõndki, mis maksumaksjale ei ole koguni armas. Ja sellest tulebki, et äriühinnad alati ei maksa saadud puhaskasule võrdselt, vaid sagedasti lihtsalt maksu selle eest, et neil oli julgust avada äriettevõtte.

Meie ärimaks koostub peaaegselt kahest maksust, põhiärimaksust ja puhaskasumaksust. Nimetus „puhaskasumaks“ ei ole küll kuidagi kohane, sest ärid, mis ei suuda äriraamatutega oma tulusid ja kulusid tõendada, ei maksa kaugeitki alati puhaskasumaksu, vaid sagedasti ka puhaskahjumaksu. Kõik need keskmised kasuprotsendid ei ole veel tõelised puhaskasuprotsendid, vaid ainult näilised, teoreetilised protsendid, mis määratakse oletuste alusel. Kas aga praeguse suure võistluse pinge juures tegelikult on võimalik sääraseid kasuprotsente kaubast „välja lüüa“, see on koguni iseküsimus, mida maksumäärajad ei arvesta. Tegelikud ärimehed tunnevad seda asja paremini ja nemad seletavad, et see paljude kaubaliikide juures on täiesti võimatu.

Seepärast oleks küll soovitatav, et praegune puhaskasumaksu süsteem võetaks revideerimisele ja äride maksustamiseks leitaks mingi teine alus. Juba see iga-aastane kauplemine kasuprotsendi normide ümber on, äärmiselt vastik

toiming. Maksujaoskonnad saavad üle riigi oma andmed ja arvamisid maksudevalitsusele; viimane kutsub ka asjatundjad ja kaalub ning kalkuleerib, aga kinnitab ikkagi need normid, mis temale näivad olevat kõige kohasemad. Milleks siis seda „etendust“ on tarvis! Ka ei paku need kasuprotsendi normid maksumaksjale veel kuigi selget ettekujutust, kui suur maks teda aasta lõpul on ootamas, kuna maksukomisjonidele on jäetud õigus äride läbimüüke (läbikäike) oma äranägemise järele kõrgendada.

Mis on sellest kasu, et suhkru-väikemüügi pealt käesoleval aastal kasuprotsendi normi ühe üksuse võrra alandati, kui maksukomisjon läbimüüki selle asemel, ütleme, mõne tuhande krooni võrra tõstab? Paberil paistab maksustamise aluseks võetav kasuprotsendi norm olevat kaudis vastuvõetav, aga tegelikult surub maks ikkagi ärimehed hinge kinni. Siin tuleks leida abinõusid, et sääraseid nähtused kaoksid.

Meie ärimaksuseadus näeb ette, et läbimüügi (läbikäigu) kindlaksmääramise aluseks on maksumaksja enda poolt antud deklaratsioon. See seaduse nõue on kõigiti õige. Kahju ainult sellest, et seadus maksukomisjonidele jätab „mulgu“ ja neile annab võimaluse maksumaksja deklaratsiooni mitte arvestada. Nii näeme, et deklaratsioonid pannakse lihtsalt ad acta ja läbimüügi summa määratakse sootu teine kui on see, mis oli deklareeritud maksumaksja poolt. Oletame, et mõnigi maksumaksja oma deklaratsioonis läbimüügi summa vähendas, kuid ka see ei tohiks maksuametile veel anda õigust omalt poolt seadida kokku uut deklaratsiooni ja kombineerida läbimüügi summat. Õiguslikus riigis tuleksid kõik need valedeklareerijad anda kohtu kätte, ja alles pärast seda, kui kohus nad süüdlaseks on mõistnud, võiks maksuamet asuda selgitamisele, kui suur siis läbimüük tõepoolest oli. Seni aga, kuni deklaratsiooni ebatõelisus pole tõendatud, tuleks pidada meeles pühakirja sõnu: „Kui ma tõtt olen kõnelenud, miks sa mind siis lööd!“

Lääne-Euroopa maksustamise praktikast leiame mitu riiki, milles maksumaksja deklaratsiooni arvestatakse tõsiselt (Tšehhoslovakkia, Inglismaa j. t.). Need riigid ei ole selle läbi midagi kaotanud. Kas ei võiks meie väike Eesti, kes sagedasti õige modernne armastab olla ja tikub kinnitama isegi neid kokkuleppeid ja konventsioone, mis paljude teiste riikide poolt pole

leidnud vastuvõtmist, ka sealt võtta eeskuju? Võib-olla lahendaks ta seega suure tülikäsimuse oma koduses peres ja võtaks võimaluse kaebamiseks ning kurimiseks, nagu ei valitseks Eestis maksude määramisel ühtlane kord ja õiglus.

Hiljuti lahkus Eestist Austria eriteadlane maksude alal. Millist nõu ja juhatust ta meie majandusministrile ja juhtivale maksuamet-

nikele andis, pole laialisemal ringkonnil teada, kuid võib siiski arvata, et ta küll vist avaldas soovi, et Eesti oma maksusüsteemides võtaks eeskuju Lääne-Euroopast. Ja kui meie maksuametid pööravad silmad Lääne-Euroopa poole, siis leiavad nad terve rea riike, milliste eeskuju maksustamise alal kõlbaks meilegi. Kui meie riigimehed neid eeskujusid ainult oskaksid tabada.

Kapitalipuudus.

Missugused võimalused on selle kõrvaldamiseks.

Leuctscus.

Riigi juhtimine praegusel ajal on eeskätt majanduslik probleem. Võitlus majanduslike hüvede pärast „rahulikul“ teel pole vähem terav kui võitlus relvad käes. Ta üldtähendus on kindlasti suuremgi, sest ta on kestev ja haarab kogu maailma.

Kuidas kindlustada selles võitluses oma riigile ja rahvale võit või vähemalt talutav tagajärg, selle küsimuse juures riigimehed kahtlemata peavad murdma pead ning see osutubki nende suurimaks ülesandeks.

Nähtavasti on saabunud aeg, et võib loota leida arusaamist ja vastukõla järgmisele tõele: praegustes oludes, eriti veel ühes väikeriigis, ei ole suurt põhimõtetel vahet ja lahkuminekut riigimajanduse ja eramajanduse vahel. Nagu eramajanduslik ettevõtte paratamatult peab minema pankrotti, kui see end ei tasu, olgu see olude või oskamatusel pärast — täiesti ükskõik, justament samuti on lugu ka riigimajandusega.

Vahe seisab vaid selles, et ühe eraettevõtte juhid harilikult omavad küllalt selge pildi oma varanduste seisust ja tulukusest, kuna riigi kui suure ja väga differentseeritud organisatsiooni kohta niisugust pilti omandada on harilikult väga raske. Seepärast eraettevõtte juhid võivad igal juhtumil öelda, missuguses suunas areneb nende ettevõtte saatus, riigi juhid aga mitte alati.

Praegu on meil küll rohkem kui kunagi varem 12 iseseisvuse aasta jooksul põhjust kõnelda majanduslikust depressioonist ja majanduslikest raskusist. Niipea aga, kui sellest küsimusest hakatakse rääkima, tülakse harilikult kohe jälle väga tuttava sõna juure: kapitalipuudus. Niihästi kapitali enese kui ka rahamärkide puudusest kõneldakse väga laialt. Kapitalipuudus on süüdi selles, et valitseb tööpuudus, et viimase tagajärjel rahva ostujõud on nõrk jne., jne.

Kahjuks ei ole selle sõna palja fikseerimi-

sega probleemi analüüsis jõutud aga kuigi kaugemale. Peab vastama kõigepealt küsimustele: miks on kapitalipuudus olemas ning kas selle kõrvaldamiseks üldse suudame midagi ära teha. Ja mis veel kõige tähtsam: kas kapitali küllus olemasolevatel eeldustel meid raskustest suudaks päästa. Ka see küsimus vajab põhjalikumalt analüüsi.

Tõepoolest, kui mingi ime läbi saaksime kapitali, resp. varanduse omanikuks, kui rahvuslik varandus ühel ilusal hommikul oleks ilma meie kaasabitä suurenenud mõne saja või tuhande miljoni krooni võrra, siis muidugi mõistaksime mõne aasta lahedasti elada. Kas aga ka laenatud kapital meid raskustest päästa suudab jäävamalt, on juba teine küsimus.

Selle üldise küsimuse lähedale seltsib järgmine spetsiaalsem. Üksikute äride ja ettevõtete majapidamises ei ole küllalt sularaha. Krediidid on piiratud. Krediiditingimused rasked. Neist raskustest võiks päästa inflatsioon, tuttava „kraanide avamise“ näol. Kuid kas tohib praegu teha tõsiselt juttu niisugusest eksperimendist või kõnelda üldse säärase eksperimendi võimalus-testki?

Sest inflatsiooniga ühenduses, kui teda ainult vähegi kaugemale lastakse areneda, kergib kohe üles ka raha devalvatsiooni hädaoht. Et devalvatsioon aga niisuguste nähtuste hulka kuulub, mida kapitalistliku ühiskonna korralduse juures tuleb vältida nõnda kaua kui võimalik, kui põhjendatult tahetakse rääkida majanduslike vahetõrgete stabiliteedist, ärilisest aususest jne., siis on selge, et inflatsiooniga mängimine osutuks väga kardetavaks vaimude väljakutsumiseks.

Samalaadiline mõju oleks kaudselt moratoriumil. Ka sellest ei tohiks seepärast mõelda tõsiselt. Muidugi on ülalmainitud asjaolud vaid

üks kerge kõrvalepõige tõelistest oludest, Praegu on neil oletustel vaid teoreetiline tähtsus.

Eesti Pank tanu oma reformitud põhikirjale peab pidama kinni kindlaist põhimõttest ringkäigus või tsirkulatsioonis olevate rahamärkide kattevara valitsemisel. Seni kui neist põhimõttest kategooriliselt kinni peetakse, on põhjust arvata, et antud oludes deflatsioon läheb järjest teravamaks. Deflatsiooni kraad praegusel ajal on päris usaldatav majandusliku toodangujõu ja toodangu summa indikaator. Järjest teravnev deflatsioon näitab, et meie omaga välja ei tule!

See, et meie emissioonipank ei või praegustes oludes rohkem raha tsirkulatsiooni lasta, on otsekohene järeldus tollest, et produktsioon (või mis oleks veel halvem: vanade tagavarade, näit. metsade, realiseeriminegi) meie tarvidusi ei kata. Seepärast omab produktsiooni tõstmise küsimus esmajärgulise tähtsuse.

Kuid produktsiooni tõstmine vajab kapitali investeerimist. Ent seejuures on siiski küsitav, kas kapitali juurevool suudab tõsta meie rahvuslikku nettosissetulekut niivõrd, et selle laenamine ennast tasuks. Näiteks on väga küsitav, kas ennast tasub praegu kõige suurem käimas olev kapitali investeerimine uutesse raudteedesse. Projektide kokkuseadjate optimism on seda lubanud... Kuid tahes-tahtmata tuleb sel puhul meeles, et meie praegused raudteed oma väärtuselt ainult umbes kaks protsenti aastas kasu annavad. Ja miks ei ole välismaa erakapital oma riisikol huvitatud uute raudteede ehitamisest meie maal, kuna ta näiteks õlikivi vastu küll huvi tunneb?

Olukorra tõeline parandamine, mitte ainult möödunud kergenduste loomine, väliskapitali abil võib õnnestuda ainult sel tingimusel, kui investeeritava kapitali hind, teiste sõnadega — tema pealt tasuda tulev protsent on väiksem kui väliskapitali abil loodud produktsiooni võimaluste rentabiliteet.

Seepärast oleneb kõik sellest, kas lähemal ajal seda tarvilikku tingimust suudetakse üldse luua ja realiseerida. Riigi ja rahva juhtide ülesanne on seepärast juurelda, kas see osutub võimalikuks. Selleks on kasutada peajoones kaks teed.

Esimesena tuleb majanduselu statistilise jälgimise najal teha kindlaks mitmesuguste meie juures mõeldavate tulundusalade faktiline või tõeline rentabiliteet. Ei või öelda, nagu poleks sellel alal meil midagi tehtud. Statistika keskbüroo, aparaat, mis meie riigi elu igast küljest arvuiliselt jälgib, on omalt kohalt päris ajakohasel kõrgusel. Kuid saadud arvude materjali ei

tule jätta arhiividesse ja väljaannetesse tolmuma, vaid neid tuleb ka kasutada.

Teine tarvilik asi on poliitilise olukorra arendamine säärase stabiilsuse poole, mis meie kapitali kättesaamist võimaldaks ka odavamata tasu eest. Kapitali hind (protsent) koosneb ju tavaliselt kahest osast: esiteks diskontota s u s t kitsamas mõttes, kui nii võiks öelda, teiseks riisikot a s u s t, riisikoprotsendist.

Vähe usaldust vääriva deebitori käest võtab mõistlik ja ettevaatlik kapitali peremees alati kõrgemat protsenti kui täiesti soliidse kliendi käest.

Kui õigusega oletada võime, et välismaa kapitali tagasihoidlikkust meie suhtes kõigepealt tuleb seletada sellega, et meie kui deebitori kreediväärilikkust ei hinnata küllalt kõrgelt, siis tuleb loomulikult teha kõik, et säärast vaadet muuta. Tihtilugu sõltub niisugune vaade peasjalikult lihtsalt eelarvamusetest. Nende eelarvamuste eemalepeletamiseks vajame suuremat reklaami ja soliidset avalikku informatsiooni meie oludest.

Ent veel suurema tähtsusega on eelpool puudutatud meie tulundusvõimaluste teaduslik uurimine. Riigi saatuse juhtijad on kohustatud sellele osutama kõige suuremat võimalikku tähelepanu. Seepärast olemasolevatele meie majanduselu objektiivse uurimise korraldustele (statistika keskbüroo, ülikooli majandusosakond) eeskätt lähedaid teovõimalusi. Siin ei tohi kulude tegemisega olla väga kitsi, sest need kulutused on lõpuks siiski väga produktiivsed. Nad tasuvad ennast kindlasti mitmekordselt, kui mitte muu, siis vähemalt ärahoitavate eksisammudega sündimata jäävate kahjude näol.

Praegu on meil käimas põllumajanduse status praesens'i kindlakstegemine. Põllumajandus, millel lõpuks baseerub kogu meie majanduselu, on raskustes. Talusid läheb tööpoolest seeriatega viisi oksjonile. Kindlasti on ülekohtune igal juhutamisel tarvitada selle nähtuse kohta tihtiõeldavat terminit: ü l e j õ u e l a m i n e. Kõige kaaluvam tähendus on sellel, et ei ole olnud teadlik selles kõige lihtsamas ja selgemas aritmeetilises tões: kui väiksemast võtame ära suurema, siis jääb järele puudujääk. Kui ettevõtte töötab laenatud kapitaliga ja selle kapitali eest maksab rohkem kui ta selle abil saavutab, siis on puudujääk paratamatu, peetagu raamatuid või ärgu neid üldse peetagu.

Paber on kannatlik, peale paberile panemiseks kõlvuliste quasi-tõdede on aga olemas veel objektiivne ehk alasti tõde. Seda tõde tuleb nii mõnelgi üksikul, samuti aga ka riigil ter-

vikuna valusas õppetunnis kogeda. Olgu siis kuidas on, kas „ülejäu elamine“ või operatsioonide majanduslike tulemuste väärprognosis, tagajärg on ikka üks ja sama. Jääb üle ennast trööstida vaid seega, et kriisist ülesaamine, nõudku see ka ohvreid, siiski osutub lõppeks võimalikuks.

Kui asuda kord kõige tumedamale ja kõige skeptilisemale vaatepunktile ning oletada, et meie vaese ja väikese maa looduslikud tingimused tööpoolest ei võimalda küllalt suurt materjaalsete hüvede kasvu, küllalt suurt selleks, et tasuta võõral kapitalilt tribuuti tema omanikule, ja kui oletada edasi, et meie riigimeestel ei jatkaks oskust selleks, et tutvustada ja reklaamida meid niivõrd hästi ning osavalt, et teotsemishimuline kapital meie maale tuleks ja meid õnnestaks — kas siis peaks veel üldse jääma üle mingisuguseid väljavaateid ummikust pääsmiseks?

Siin on parajal kohal üks ajalooline notiits. On vaja vaid natuke tagasi vaadata Eesti rahva rahvuseks arenemisele, majandusliku jõukuse, vähemalt relatiivselegi, kasvamisele, et tunda: seegi, mida omame, on töö ja kokkuhoidlikkuse, ületöötamise, materjaalse ning vaimlise alatoitluse tulemus.

Kas müüd siis tõesti peaks juba olema käes aeg, mil meie rahval ei jatu enam nooruslikku jõudu, mis tarbekorral võiks väljenduda ka kõige valjemas majanduslikus enesedistsipliinis, kui kaalul on küllalt tõsised asjad — nähtumas kaudim või vähemalt parem tuleviku perspektiiv?

Inimene kui ühiskondlik olend tunneb para-

tamatult ühiskondlikult, kui teda pisutki selleks sundida. Inimene teeb meeleldi seda, mida teevad teised, kannatab, kui teised kannatavad, ja tunneb rõõmu, kui tunnevad rõõmu teised. Seda hingeelu-joont ja põhiomadust tuleb ära kasutada.

Riigijuhtide ülesanne on seepärast kogu rahvast sundida uuesti võtma omaks üht, otse puritaanlikule töö ja kokkuhoiu printsibiile rajatud majanduslikku credot. Võib-olla tähendab see meie põlve lühikese eluea võimalikkude ühepäeva-naudingute osalist ohvrikstoomist. Kuid kas selleks ei võidaks siis rahvast kohustada? Sõjaks vaenlase vastu sunnitakse kodanikku ohverdama kõik. Majanduslik võitlus ei erine ju põhimõtteliselt sellest teisest millegagi, nagu mainisime juba alul.

Kokkuvõttes võime seega öelda järgmist: meie reaalne elutarvete rahuldusvõimaluste tõus on võimalik ainult üldise materjaalsete hüvede inkremendi suurendamise teel. Sellel alal võib loota parandust viljakamate tulundusalade plaanikindlast soetamisest ja küllalt odavast krediidist.

Kuid enne kõike: status praesens'i analüüs! Annab see negatiivse tulemuse, siis ei jää muud üle kui — kas lasta asjad minna nii, nagu nad lähevad ise, või haarata teise, meelegeitlikuma, kuid ühtlasi kindla, vähem äriilist geniaalsust, sellevastu aga rohkem kondijõudu ja karakterikindlust nõudva, abinõu järele: puritaanliku, halastamatu töövõitluse läbiviimine, meeldigu see paljudele kodanikele või ärgu meeldigu mitte. Viimane võib sündida muidugi ainult valju sotsiaalse õigluse saatel.

Riigi hangete seaduse eelnõu puhul.

K. Selter.

Kaubanduses ja tööstuses etendavad riigiasutuste ostud ja tellimised meil tähtsat osa. Seepärast peavad kaubandus- ja tööstusringkonnad olema huvitatud riigi hangete õigest ja otsustavast korraldusest samal määral, nagu riigi asutused ise. Teadagi oleneb see korraldus eeskätt isikute, s. o. riigi riigiametnike kui ka äri- ja tööstusringkondade õigest, tublidusest, kuid kahtlemata on ka vastavil seadusil kaaluv tähtsus hangete korralduse õigest ja edukal juhtimisel. Et meil seni maksavad Venest pärit hangete seadused mitmeski küsimuses ei vasta elunõudele, ei kindlusta hangete õigest ja edukat korraldamist, vaid mõnikord isegi takistavad seda, selles on veen-

dunud kõik need, kel oma elukutse järgi on tulnud tegutseda nende seadustega. Uus kohtusiseministeriumi poolt esitatud eelnõu, mis peab asendama vanad seadused, tahab tuua mõnegi paremuse ja otsib uusi väljapääsuteid ebaselgest õhkkonnast, mis valitseb peaaegu kõigis mais riigi hankeasjade ümber.

Alljärgnevate ridade ülesandeks on märkida paari põhimõttelisema tähtsusega uuendust, mis sisaldab nimetatud eelnõu.

Riik nõuab ettevõtjailt, kes soovivad astuda hankevahetadesse temaga, teatud varanduslikke kindlustusi. Need kindlustused peavad andma riigile võimaluse juhul, kui ettevõtja ei täida

oma kohustusi, katta riigi kahjusid, mis võivad tekkida ettevõtja süü läbi. Seni maksva seaduse põhjal nõutakse kõigis hankeasjus seesuguseiks kindlustusiks panti või panga garantiikirju, peale mõne erandi sõjaametkonna hangete alal. Pantidena võivad tulla kõne alla riiklikud või riiklikkude pankade väärtpaberid ja väga piiratud määral ka kinnisvara hüpoteegid. Suur osa enamvähem likviidseid väärtusi, mis väga hästi kõlbaksid riigi nõuete kindlustuseks hankeasjus — kus pantide realiseerimise juhud on võrdlemisi harvad — on jäetud kõrvale: nende vastuvõtmine on keelatud. Tagajärjeks on, et ettevõtjad on sunnitud tarvitama pankade abi: meie praktikas on pankade garantiikirjad riigi hangete kindlustustena omandanud kõige kaaluvama tähtsuse. Arvestades seda, et hankeasjus nõutakse kindlustusi harilikult 33% operatsiooni väärtusest, võib kujutada ette, kui suurtes summades tarvitatakse garantiikirju hankeasjus ja kui suuri summasid makstakse neilt garantiidelt komisjoniks. Kõnelemata sellest, et garantiide saavutamise krediidinapil ajal valmistab teatud raskusi ja nõuab kulusid ning ajab operatsioonid kallimaks, võib seesugune garantiidega ülekoormamine muutuda ebamugavaks ka krediitastutis-tele enestele.

Suurem osa riigiastutisi (välja arvatud kaitseväge) võtab kindlustusi 33% hanke summast. Harva aga juhtub, et lepingu mittetäitmisest tekkiv riigi kahju, mida võidakse nõuda ettevõtjalt, ulatub selle määrani. Nii on suur enamus hankelepinguid n. ö. ülekindlustatud. Teisest küljest, pangad, kelle garantiid peavad moodustama selle ülekindlustuse, katsuvad omakorda võtta ettevõtjailt vekslite või muude väärtuste näol regresskindlustusi suuremas summas kui nad ise garantiikirjade järgi oleksid kohustatud maksma. Kogemused näitavad, et reaalne riisiko, mis riigil hankeasjus on, praeguse kindlustuse süsteemi juures tingib nii suure kohustuste ja krediidihäjumise, et see kaugelt, isegi mitmekordselt, ületab nimetatud riisiko. Kahtlemata mõjub see halvavalt nii hankeoperatsioonide hinnatingimustele kui ka eramajandusele. Uus eelnõu toob asjasse paremuse juba seega, et ta ei nõua enam 33% kindlustust, vaid lubab seda alandada kuni 10%. Peale selle laiendab eelnõu tunduvalt kindlustuste liike, lubades võtta vastu ka tähtjaliste hoiusummade pileteid, eraseltside aktsiaid ja obligatsioone ning eesti merilaevade ja Eestis asuvate kinnisvarade hüpoteeke. Lisaks neile soodustusele näeb eelnõu ette, et tööstused, millel on mehaanilised jõuallikad, võivad oma aastase toodangu ulatuses võtta

enda peale hankekohustusi ka kindlustusi esitamata. End. Vene riigis maksis säärane soodustus ainult sõjaametkonnas ja oli mõeldud peamiselt sõjatööstuse ergutamiseks; on täitsa loomulik, et meil see soodustus laiendatakse ka mittesõjatööstusele. Teatud tähtsusega on ka eelnõuga valitsusele jäetav õigus — lubada pangagarantiide kõrval võtta vastu ka ärimeeste vastutuskirju riigi nõudmiste kindlustuseks.

Teiseks tähtsamaks põhimõtteliseks uuenduseks on need vahendid, mis eelnõu näeb ette hankeesemete ja tööde vastuvõtmise erapooletuse garanteerimiseks. Kui vastuvõtjad lükkavad tagasi hangitud esemed või tehtud tööd, siis jääb praeguse korra juures ettevõtjale kaks teed: kas vaikselt kanda kõik kahjud, mis asjade ja tööde prakeerimine toob kaasa, või alata rasket ja alandavat palverännakut mööda ülemuste ootetube. Harilikult on seesuguste käikude tagajärjeks uus komisjon, vahest — mitu uut komisjoni ja nädalate või kuude möödumisel — ülemuse otsus, mille ebaseaduslikkust ei saa erapooletu kohtu ees tõendada enne, kui kogu hanke on lõpetatud, lõpparve antud ja selle peale esitatud vastulauseid. Selleni võib mööduda aastaid ja siis on ka kohtul võimatu kontrollida, kas töö oli tingimustepärane või mitte, ja kuigi ta seda saaks ja seaks rikutud õigused jalule, siiski ei suudaks kohtuotsus teha heaks kõiki neid kahjusid, mis hanke tagasilükkamine võis tekitada.

Sellega ei taha ma sugugi öelda, et igal juhul või enamalt jaolt sünnib töö tagasilükkamine põhjendamatult. Meie ametnike koosseis on üldiselt aus ja rahuldavalt asjatundlik, kuid keegi ei või salata, et mõnigi kord on korralik hange lükatud tagasi ja ettevõtja asetatud raskesse seisukorda. Pealegi juba võimalus ettevõtjale teha raskusi võib mõjuda korrumpeerivalt nõrgema moraaltundega ametnikele. Teisest küljest on ülemuse poolt määratud komisjonidel psüholoogiliselt raskem tunnustada esimese komisjoni poolt tagasilükatud tööd kõlvulikuks. Kõigi nende asjaolude tagajärjeks on ettevõtjate üleliigne rippuvus ametnike tahtest ja omavolist, vastuvõtmiste venimine, asutiste vastutustunde ja otsustamisvõime puudus ja tihti suured kahjud.

Nende puuduste kõrvaldamiseks pakub uus eelnõu hankijale võimaluse 3 päeva jooksul nõuda tagasilükatud materjalide proovimist riigi katsekojas või analüüseerimist ülikooli laboratooriumis või kui tagasi lükatud on töö, mille vastavust sel kombel ei saa proovida, siis nõuda tööde ekspertiisi erilise komisjoni poolt, mis koostub ametastutise ja hankija esindajaist-asjatundjaist ja, tar-

bekorral, rahukohtuniku poolt määratavast esimehest. Komisjoni otsus ei ole küll pooltele lõplikult kohustav, kuid arvestades ta võimalikku asjatundlikkust ja erapooletust võib öelda, et seesuguse asutuse otsus saab kahtlemata erapooletum ja mõjuvam kui ülemuse, s. o. ühe lepinguosalise poolt määratud komisjonide, otsused. Pealegi peaks seesuguse ekspertiisi komisjoni otsus enam-vähem õigesti ennustama ka kohtuotsuse, sest esiteks arvestaks kohus seesuguse komisjoni seisukohti märksa rohkem kui ta seni arvestas ametasutuste eneste komisjone ja teiseks rajaks ka kohus oma otsuse samadele põhimõtetele korraldatud ekspertiisile. Tähelepanu väärib ka asjaolu, et eelnõu käsib ekspertiisi komisjoni panna ekspertiisi kulud selle poole kanda, kelle seisukoht ekspertiisi järgi osutub ebaõigeks.

Vaevalt võib leida ideaalseid abinõusid, mis ühel hoobil kõrvaldaksid kõik eksimused ja väär-

nähted, mis hangete ja tööde vastuvõtmisel on võimalikud. Eelnõu poolt pakutav vahend töötab anda teatud paremuse ja viib meie hankeasjanduse sammu edasi — kontrolli avalikkuse ja erapooletuse poole. Seni, kui pole leitud ideaalset, võiks leppida sellega. Üht tuleb aga märkida: kavatsetav uuendus paneb suure ja vastutusrikka ülesande ekspertiisi komisjonide esimeestele kui erapooletuile, kes peavad lahendama komisjonis tekkivad lahkarmised; temast oleneb, missugune vaidluse all olev seisukoht pääseb komisjoni otsuseks. Seda peab peetama silmis, ja vastavad asutised peaksid varakult mõtlema sellele, kuidas organiseerida inseneride ja arhitektide kaader, kes suudaks erapooletult täita nimetatud ülesandeid ja keda mõlemad pooled küllaldaselt usaldaksid. See küsimus viib meid aga kaugemale — vannutatute ja kohtuexpertiide komplekteerimise küsimusele, millest edaspidi. (Järgneb.)

Juriidiline seisukord kõlvatu võistluse vastu võitlemise alal Eestis.

Selle teemi üle pidas vann. adv. abi Eduard Nottbeck Tallinna Kaupmeeste Koja poolt korraldatud 3. kaubanduslikul õhtul väga huvitava ettekande, mille tähtsamad osad järgnevas kirjutes avaldame.

Kõlvatu võistluse all mõistetakse juriidiliselt kaupmehe tegevust kaubanduse alal, mis katsub pettuse abil oma juure meelitada tarvitajaid, et seega endale kasu ja võistlejale kahju tuua. Väljendusest „kõlvatu võistlus“ selgub, et kõigepealt see on sihitud võistlejale ja siis alles püütakse petta publikut. Just kõige rängemaist kõlvatu võistluse juhtumeist, mis käivad ainult kriminaalkaristuste alla, nagu altkäemaks, ärisaladuste paljastamine, valeteadete levitamine konkurendi üle jne., nähtub see kõige selgemini. Kõlvatu võistlus on esijoones ostjate püük ja mitte petmine.

Rahvusvahelises seadusis kõlvatu võistluse vastu võitlemise alal on piirid kriminaalseadusliku ja tsiviilseadusliku võistluse vahel selgusetud. Põhimõtteliselt oletatakse karistatava teo olemasolu vaid siis, kui võib tõendada kuritahtlikkust (mala fides) võistleja kahjuks.

Teine küsimus, mida rahvusvahelises seadusandluses tuleb veel lahendada, on see, kas luua kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks eriseadus või on eelistatavam jätta üksikud normid laiailpilatuna mitmesugusesse seadusisse. Eesti

seadusis esineb praegu viimane nähe. Seepärast võtame lähema vaatluse alla eeskätt kõik need kogu meie seadustikus lahutatud normid.

Kõige laialdasemaks ja väljatöötatumaks võiks nimetada kaubamärkide seadust. See seadus leidub Vene seadustikus (svod zakonov), 11. köites II osas ja on Eesti iseseisvuse ajal täiendatud seadusega 15. aprillist 1921. a. Vene seaduse järele nimetati kaubamärgiks iga märki, millega varustati kaupa või selle pakkimist vabrikantide või kaupmeeste poolt, eraldamiseks teistest kaupadest; näit.: templid, etiketid, plommid jne. Eesti ajal tuli veel juure see tähtis täiendus, et kaubamärkideks loeti ka üksikute tähtede, arvude ja sõnade liitumist, vaatamata nende kujule ja väljanägemisele. Üldiselt on kaupmeestele jäetud vabadsus kaubamärke valida. Keeldud on kaubamärgid, mis kannavad valitsevale riigikorrale haavavaid või moraaliveitseteid pealkirju ja pilte. Samuti on keeldud kaubamärgid, kui nende pealkirjad ja väljanägemine on teadlikult valed, et ostjaid petta. Ka ei anta tarvitamisõigust kaubamärkidele, mis on liiga vähe erinevad juba registreeritud kaubamärkidest sama seltsi kaupadele või mida ainult teatavil kaupadel tarvitatakse. Kõigil neil juhtudel on patendiametil õigus säärase kaubamärkide registreerimisest loobuda, kusjuures patenteerijale jääb õigus kohtusse kaevata. Re-

gistreerimisele vaatamata võib kolme aasta jooksul kaevata kaubamärgi ainuõigustatud tarvita- mise vastu. Huvitav on ka asjaolu, et tegeli- kult ei või kaubamarki edasi anda, müümata kogu äri. See on ostjaskonnale väga kasulik, sest et kauba headus, mis ilmub turule kuulsa ja lugupeetud kaubamärgi all, oleneb peajas- liselt firma korralikust organisatsioonist ja so- liidsusest. Uus firma võib aga sama märgi all välja anda hoopis halvemat kaupa, pettes seega ostjaskonda. Seepärast ongi keeldud kauba- märki edasi anda enne kolme aasta möödumist tema kustutamisest. Peale nende tsiviilõigus- like normide sisaldab § 1357—I Vene karistus- seadustikus ka kriminaalõigulikke määrusi, mille tagajärjel ähvardatakse kaupmehi ja töös- tureid vanglakaristusega, kui nad teadlikult oma kaupadel või hinnakirjas tarvitavad kaubamärke, milliseid teised kaupmehed või töösturid juba on registreerinud, või kui märgid silmanähtavalt teineteisele sarnlevad. Nagu näha, vastab see paragraaf tsiviilseadustiku paragraafidele, mis kee- lab kaubamärkide registreerimise, kui nad sarn- levad teiste kaupmeeste kaubamärkidele. Ni- siin kui sealgi on otsustavaks momendiks asja- olu, kas saab publikut sarnaduse läbi petta või mitte.

Laimamise vastu ärialal on uues Vene kar- istusseadustikus § 540, mis kuulub haavamiste ja laimamiste järku. Selle paragraafi järele kar- ristatakse arestiga või rahatrahviga isikut, kes teadlikult levitab valeteateid, mis võivad kõigu- tada usaldust isiku, ühisuse või institutsiooni vastu äri alal. Kui säärane levitamine sünnib avaliku teadeteandmisega ajakirjas, kirjas või avalikus kõnes, mõttega teha võistlejale majan- duslikku kahju või saata endale kasu, karista- takse süüdlast kuni 6-kuulise vangistusega. Le- vitatud teated peavad tingimata sisaldama tõi- asju, mitte aga arvamist või arvustust.

Kolmandaks seaduseks võiks nimetada fir- madeseadust 29. märtsist 1927. a. Selle seaduse § 11 järele on isikul, ühisusel või ühingul, kelle firma on äriregistrisse sisse kantud, ainuõigus selle firma tarvitamiseks. Kui seda ainuõigust rikutakse, võib firma omanik kohtu teel tema tarvitamise keeldu ja kahjutasu nõuda. Kui säärane võõra firma mitteõigustatud tarvitami- ne sünnib teadlikult, määratakse rahatrahv kuni Kr. 50.—. Kui aga see kurjasti tarvitamine sü- nnib omakasupüüdvalt või teadlikult teiste huvide rikkumiseks või ka kohtu keelule vaatamata, karistatakse süüdlast arestiga kuni 6 kuud või rahatrahviga kuni Kr. 500.—. Tähtis on ses

seaduses ka § 7, mille järgi peab firma nimi sel- gelt erinema teiste omadest, kui nad asuvad ühes linnas või maakonnas. Ühtlasi peavad ka aktsiaseltside ja osa-ühisuste firmad selgesti eri- nema teisist Eestis juba olevaist.

Võiks veel nimetada karistusseadustiku §§ 1355 ja 1357. Esimene neist paragraafest sisaldab määrusi ärisaladuste väljaandmise koh- ta. Selle järele karistatakse vangistusega iga- üht, kes temale usaldatud ja saladuses hoidud ärisaladusi avalikkusse kisub või teistele neist teatab. Teise paragraafi järgi karistatakse iga- üht, kes teistele kuuluvaid registreeritud mo- delle või joonistusi seadusvastaselt kasutab.

Viiendaks võiks nimetada hiljuti väljaantud sea- dust „Hydra-laviinisüsteemi“ vastu. Selle seaduse järgi ähvardab arest või rahatrahv seda, kes loata kuponge, seeriaid või asju müüb või levitab raha või kauba preemiade või mingisuguse muu tasu vastu. Samasugune karistus ähvardab iga- üht, kes preemiaid lubab, avalikult kuulutatud küsimuste lahendajale, kui lahendamisest osa- võtmise õigus on seotud maksimisega. Siia kuu- lub ka „pealekauba“ andmine. Välismaail nime- tatakse säärest „Hydra-laviinisüsteemi“ kõlvat- uks võistluseks. Poola ja Läti seadusis on selle kohta isegi eriline keeld maksev. 1924./25. aastal kõneldi meil palju ärivõtteist, mis pärit Hollan- dist. Väga komplitseeritud süsteemi järgi pidi müüdama mitmesuguseis värves pileteid. Nelja ühevärvilise pileti sissesaatmise eest lubati maksa preemiaid rahas või asjade näol. Siia liiki kuu- lub ka preemiade või väikeste kingituste ostu- dele juurelisamine, et seega publikut tõmmata ligi.

Lõppeks võiks nimetada juriidilises praksi- ses vähetuntud „valekaubanimetuste seadust“ aastast 1923. Seejärgi on keeldud kaupade sisse- vedu, väljavedu, ümbertöötamine või müük, mil- lised endal või oma pakkimisel sisaldavad vale- teateid, nimetusi või märke kauba iseloomust, sordist või päritolust. Kaubad, mille erilised omadused ei olene päritolumaast või kliimast, ei allu sellele seadusele, kui nende valeandmete kõr- val on nähtaval kohal selgelt märgitud õige pä- ritolu ja sort.

Peale eelnimetatud seaduste tuleb mainida veel kaubalepinguid välismaadega, millised sisal- davad määrusi kõlvatu võistluse vastu võitlemi- seks. Daanimaaga, Suur-Britanniaga, Luxem- burgiga sõlmitud lepingud sisaldavad ainult määrusi kaubamärkide registreerimise ja kaitse kohta: kaubalepingud Ungariga, Prantsusmaa- ga ja nüüd ka Portugaliga on aga palju laia- ulatuslikumad. Nende lepingute järgi kohustu-

vad lepinguosalisel välja astuma kõigi abinõudega kauba ja tööstussaaduste kaitseks kõlvatu võistluse vastu. Need ongi ka kõik seadused kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks, mida tunneb eesti õigus. Sellest on näha, et mõned suured majanduselu alad on kaitse all, kuid on ka selge, et suured osad sellest on kaitseta või see kaitse on alles liiga väike. Kõigepealt näivad meil maksvas seadustikus olevat järgmised puudused:

1) Nagu ülal öeldud, on mõned suured alad hoopis kaitseta. Kirjutis „Kaub.-tööstusk. Teataja“ ühes eelmises numbris näitab küllalt selgesti, millised hädaohud selles peituvad majanduselule ja kuivõrra rängasti selle all kannatab kaubanduslik eetika. Normeerimatu, samuti keelmatu on petlik reklaam, kauba pakkumine, nagu oleks ta konkursilt või pärandustombult saadud, kui see tegelikult ei vasta tõele; väljamüükide tähtis küsimus, teatud kaupade kaalu ja pakkimisüksuste normeerimine detailmüügil, altkäemaks jne. Sel alal valitseb majanduselus

täieline segadus. Meie näeme, et peaaegu igas lehes ja nii mõnegi väljamüügi juures ausale kaupmehele tehakse sarnasel viisil konkurentsi, millel pole midagi ühist kaubandusliku eetikaga ja heade kommetega.

2) Ainult eriseadus kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks suudaks sellele panna piiri, mitte aga kogu seadustikus laiali paisatud üksikud määrused. Ainult eriseadus võiks kõik majanduselu alad korraldada ja kindla õigusmõistmise luua, ja kui kõlvatu võistluse vastu tarvitusele võetakse peaklausel, siis on selge, et eriseaduseta siin läbi ei saa. Et meil seni kohtupidamises kõlvatu võistluse juhtumeid ette on tulnud vähe, puudub mõnikord neis küsimusis õige vaatlusviis. Ainult eriseadus, kui võimalik, peaklausliga, milles kõlvatu võistluse mõiste selgelt välja paistab, looks siin tarvilised alused. Kuidas meil vastava eriseaduse eelnõu väljatöötamine on arenenud, selle kohta toome ülevaate ühes järgnevas kirjutises.

V. K.

Välismaade või vastane agitatsioon Inglismaal.

Londoni kiri.

Inglismaal viimaseil aastail järjest kasvav liikumine Briti Impeeriumi omavahelise kaubanduse suurendamiseks on viimaseil kuul tulnud ilmsiks teravamal kujul pressikuningate Lord Beaverbrooki ja Lord Rothermere poolt alustatud liikumise kaudu.

Viimased on juba aastaid oma ajalehtedes valitsusele püüdnud avaldada survet Impeeriumi osariikide kaupade suurema soodustamise saavutamiseks, kuid seni ei pidanud ükski erakond toiduainetele kaitsetollide läbiviimist võimalikuks.

Et inglise vanameelse erakond painutada oma soovide alla, asutasiid nimetatud kaks lordi veebruaris oma n. n. „Ühendatud Impeeriumi erakonna“ (United Empire Party), mille lipukirjaks võeti Briti Impeeriumi vabakaubandus ühise tollimüüri varjus. Oma vägeva ajalehtede organisatsiooni abil suutsid uue erakonna asutajad luua tunduvalt meeolul ja koguda suuremaid annetusi tegevusfondiks. Teda pooldasid ka mitmed vanameelsete erakonna liikmed.

Kuna vanameelsete juht Mr. Baldwin jäi truuks oma lubadusele toiduaineid milgi tingimusel panna tolli alla, ähvardas uus erakond järgmistel parlamendi valimistel seada üles kuni 50 oma kandidaati ja seega tekitada lõhet vanameelsete poolehoidjais.

Viimane ähvardus mõjus ja Mr. Baldwin tegi Lord Beaverbrookiga rahu, leides väljapääsutee lubaduses järgmistel valimistel vanameelsete programmi võtta kohustuse toiduainete tollide küsimuse reterendumi teel anda rahva enese otsustada.

Viimane lubadus rahaldas Lord Beaverbrooki ja ta võttis tagasi ähvarduse iseseisva erakonnaga minna valimistele.

„Referendumi“ teostamise ja võimalike tulemuste peale vaadatakse siin üldiselt skeptiliselt. Samuti paistab ka praegu Briti osariikides leiduvat vähe poolehoidu kavatsatud „vabakaubanduse“ ideele.

Eelpool toodud lühike sissejuhatus oli tarviline, et valgustada teatavais, s. o. Beaverbrook-Rothermere, ajakirjades välismaade või vastu ilmunud märkusi, kuid ka mõnes siinses ringkonnas üldiselt valitsevate meeolude kirjeldamiseks.

Mitmes vähema poliitilise kaaluga ajalehtedes ilmusid vähemad märkused, milles leidis välismaade (nende seas nimetati ka Eestit) või kohta kaunis pahatahtlikke tähendusi, kuigi just mitte konkreetset laimu.

Näib, et kohalik Austraalia võimüügi agentuur (Australian Dairy Produce Board) siin püü-

dis kasutada neile kasulikku meeleolu ja selleks 25. veebruaril korraldas oma kontorisi mingi „võina'tuse“ (demonstration), kus muuseas ka kaks pütti Eesti võid olevat näidatud.

Seal nähtavasti on saanud alguse ka agitatsioon võisegajate (blender'ite) vastu, kelle kohta mainitud ajalehtedes näibki olevat sihitud märkuste terav ots.

Ajalehtede märkuste põhjal ja kuna meil oli andmeid, et näitusele saadetud Eesti või pidi olema täiesti hea, pöördusime Austraalia agentuuri poole järelepärimisega Eesti või proovimisest saadud otsuse kohta, mille peale mõnepäevase viivituse järele saime kirjaliku vastuse, et: „demonstration'il proovitud kaks pütti Eesti võid olid täiesti rahuldavad ja mõlemas leiduv või väga hea“.

Seega on olemas dokumentaalne tõendus „Impeeriumi“ ekspertide arvamise kohta.

Ülalnimetatud „referendumi“ idee avaldamisega on vist eiotsa välismaade vastane agitatsioon oma teravuse kaotanud, kuigi kihutus Impeeriumi kaupade soodustamiseks kestab edasi.

Toiduainete peale kaitsetollide maksmapane-

ku hädaoht ei ole vist suur, kuid tunduvaid raskusi võiks meie võile Inglise turul tekkida siis, kui „võisegajate“ (blender'ite) tegevusele siin pannakse piir sel teel, et tehakse sunduslikuks üksikmüügis iga segatud võipakk säärasena selgesti ära märkida.

Agitatsioon viimases sihis on reaalne, ja kui ta annab tagajärgi, võiksid välismaade vöihinnad siin kannatada.

Muidugi jääks meile ka siis võimalus oma võid müüa, kuna siin enamus ostjaid on sunnitud vaatama vähem ümbrikule kui kauba hinnale ja kvaliteedile.

Kuid ka asumaade (osariikide) ja Inglise oma või tarvitamist õhutav propaganda teeb meile võistlemise raskemaks. Viimases mõttes töötab siin edukalt „Empire Marketing Board“, kel on suured summad kasutada, ja ka vastavate asumaade oma esindused on tegevuses.

Kõigest eelpool kirjeldatust järgneb, et võistlemine Inglise turul muutub raskemaks ja et meil tuleb seetõttu panna kõige suuremat rõhku oma saaduste kvaliteedi tõstmisele, produktiooni rationaliseerimisele ja müügi- ning veokorralduste edendamisele.

Uus kunstistiil Stokholmi 1930. a. näitusel.

Uusimate teadete järgi Rootsi ajakirjanduses seab Stokholmi kunst- ja kodukäsitöö 1930. a. näitus üles uue ideaali elamute sisseseadete ja sisearhitektuuri alal. „Enam ilu igapäevases elus,“ lausub nüüd Rootsi töösturite, kes töötavad korterite sisustamise alal, hüüdsõna. Rida selliseid tööstusi on silmapaistvamaile Rootsi kunstnikele teinud ülesandeks luua uusi mustreid ja leida omapäraseid värve. Mitte vähem kui 15 klaasivabrikut ning tosinavõrra keraamikatööstusi võtavad näitusest osa. Ka esineb näitusel uus tööstusala — keraamiline skulptuur. — Kõik need tehased esitavad uut tüüpi majapidamistarbeid mõõdukate hindadega.

Tekstiiltööstusele on näitus eriliselt tähtis: vanade mustrite asemele, mida kasutasid käsi-kangrud ja kodukäsitöö, on kunstnikud loonud uued joonised, mis enam vastavad moodsale maitsele ja sobivad masinavalmistusele. Ka raamatuköite ja graafika alale on toodud uuendusi ning iluasjade tootmisel tarvitusele võetud lihtsustatud joont. Tähtis maja- ning korteriosakond näitab arvurikkaid uudiseid toaarchitektuuris nii mugavuse kui ka tehnilise varustuse ning dekoreerimise sihis, kusjuures püütakse leida kõige otstarbekamat ja korralduslikku mõttes aega kokku-

hoidvatat maja tüüpi igast seltskonnakihist perekonnale. Erilist huvi tohiks pakkuda hügieenilise koolimaja tüüp pultide ja toolidega, siis moodne haigla ja muud säärased asutised, mis on tinedalt seotud elamukultuuri ja igapäevsusega.

Näituse peaarhitekt E. G. Asplund, kes ühtlasi on ka juhtiv jõud moodsa arhitektuuri alal Rootsis, on näituse uue põhijoone eriti õnnelikult tabanud restorani konstrueerimisel. Restoran asub näituse keskpunktis ja pakub toredate ülevaadet näituse peaplatsile ning merelahele, Stokholmiga selle tagaplaanil. Restoran mahutab lahedasti kuni 2000 külalist. Eest vaadatuna näib restoran hiigla klaaslaternana. Kogu klaasi pind ulatub 500 ruutmeetrile ja restoran ise on 50 mtr. pikk ning 10 mtr. kõrge, terve rea palkonite ja ümmarguse tantsupõrandaga, mille seinad klaasist. Muusika jaoks on eriline galerii. Restorani sisemus on värvitud rõõmsates värvides — põrand helepunane, seinad sinised ja postid hõbeda värvi. Balustraadid on läbipaistvad ja seestpoolt valgustatavad. Laest ripuvad alla suured valgustatud klaaskuulid. Tantsupõrand on lampidega fantastiliste loomade kujutusena valgustatud.

Ülestõusmispühade kindlaksmääramisest.

Lord Desborough.

Teatavasti on Kristuse sündimise püha päikesekalendri järgi kindlaks määratud 25. detsembril peale ja seda korda tunnustab $\frac{9}{10}$ kogu kristlikust maailmast. Ülestõusmispühad pole aga mitte päikesekalendri järgi kindla aja peale määratud, vaid võivad liikuda 35 päeva ulatusel 22. märtsist kuni 25. aprillini. Kristuse sünnipäev on seega ikka ühel ja samal päeval, kuna tema surma- ja ülestõusmispäeva mälestamine aast-aastalt tunduvalt muutub. Säärase liikuvuse põhjus seisab selles, et ülestõusmispüha daatum on määratud kuukalendri ja Kristuse sündimise päev päikesekalendri järgi, kuna aga neid kaht meetodit võimatu on kooskõlastada. Konstantin Suure ajal otsustas Nicäa konsiil pühitseda ülestõusmispüha ühel pühapäeval ülaltähendatud aja jooksul, äraolenevalt kuu seisust, mis läbi selle päeva kindlaksmääramine veelgi raskemaks ja keerulisemaks muutus.

Kui paavst Gregor XIII kalendrit reformeeris, töötas astronoom Clavius välja geniaalse tabeli, mille järgi veel tänapäevgi ülestõusmispüha daatum välja arvatakse. Ta püüdis ühtlustada kolm erisugust ajamõõtu, millel puudus ühine masstaab, nimelt — nädalat, kuu-kuud ja päikeseaastat.

Kui rahvusvaheline kaubanduskoda oma kongressil Roomas märtsikuus 1923. a. üksmeelselt otsustas ülestõusmispüha ühe teatava daatum peale kindlaks määrata, langes ülestõusmispüha ülalmainitud tabeli järgi 1. aprilli peale, kuna ristilöömine, nagu üldiselt arvatakse, sündis 7. aprillil ja ülestõusmine järgneval pühapäeval. Seega kujuneks ülaltähendatud meetodi järgi seisukord sääraseks, et mõni aasta ülestõusmist pühitsetakse enne, kui Kristus tegelikult risti löödi.

Rahvusvahelise kaubanduskoja kongressi lõppedes 1923. a. esitati see küsimus Rahvasteliidule, kes moodustas komisjoni, kus olid esindatud ka paavst, Canterbury peapiiskopp ja teised kirikupead. Peeti mõned koosolekud, mitmesugused usutunnistused astusid omavahel kontakti ja nii Rooma kui teisedki kirikud tegid kindlaks, et dogma seisukohalt ühelgi kirikul küsimuse lahendamiseks takistusi ei ole.

Kadunud Salfordi piiskopp, monsignore Casartelli, kes oli selles küsimuses asjatundja, väljendas asja kohta järgmist:

„Olen rõõmus, et ülestõusmispüha kindlaksmääramise küsimus on võetud üles. Sellise reformi läbiviimine oli ammugi juba tarviline.

Eelmiste sajandite dogmalised kartused ja raskused ühenduses ülestõusmispüha daatumiga kindlaksmääramisega, ei pea paika ja teoloogilisest seisukohast ei või küsimuse otstamisest olla ühtki takistust. Loomulikult tuleb arvestada eeldust, et ülestõusmispüha langeks pühapäevale. Kui see tingimus arvesse võetakse, tohiks küll see reform kergemaid olla kogu maailmas. Mingisugust kalendri muutmist ei oleks vaja, kõik läheks oma loomulikku rada. Katoliku kiriku jaoks maksaks see vaid ühe suleliigutuse Püha Tooli poolt, et seda uuendust maksma panna.“

Ka Anglikani kiriku seisukohalt, nagu Canterbury peapiiskopp ühe mu esitise puhul lordide kojale 21. juulil 1920. a. avaldas, ei ole selle muutmise kava teostamiseks mingisuguseid takistusi kui Inglismaal nii ka Ameerikas, Austraalias, Indias ja mujal.

Rooma kiriku suhtes näib aga olevat takistuseks aastasade praktika ja seal ei näi muudatuse läbiviimine olevat nii kerge. Kogu maailma kaubanduskojad on teinud otsusi ülestõusmispüha daatumiga kindlaksmääramise kohta. 1908. aastal avaldasid seda soovi kõik Saksa riigi kojad, mida omaltpoolt toetasid ka Viini ja Alam-Austria kaubanduskojad. 1910. a. Londonis peetud Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongress ja kaubanduse ja tööstuse organisatsioonide liit, milles oli esindatud nelikümmend riiki, tunnustas selle reformi soovitavaks. Samuti on Rahvusvaheline Kaubanduskoda sellekohaseid otsusi vastu võtnud. Ülestõusmispüha liikuvus mõjutab ebasoovitavalt pankade, finants- ja äriilma tegevust, kaubandust, tööstust ja samuti ka raudteed, asjandust ning laevasõitu, mis on väga tundlikud ülestõusmispüha kindlaksmääramise küsimuse suhtes.

Edasi kerkib küsimus, milline daatum oleks selleks kõige kohasem. 27. aprillil 1921. aastal esitasin ma Inglise lordide kojale seaduseelnõu, milles oli selleks ette nähtud teine pühapäev aprillis. Rahvasteliidu poolt määratud komisjon tegi selle kohta muudatusettepaneku, soovitades omaltpoolt kolmandat pühapäeva aprillis, mis aga mõnede kirikupühadega ühte satub ja seega soovitav ei ole.

Igatahes tuleb võtta arvesse järgmisi seisukohti: 1) Daatum peaks olema võimalikult ligi sündmusele, mida selle päevaga pühitsetakse, 2) ülestõusmispüha peaks kristliku aasta võimalikult ühtlaselt jaotama ja 3) see püha peaks

olema võimalikult soodus laiematele rahvahulkadele.

1928. a. Briti parlamendi suvisel istungjärgul jõuti suur samm selles küsimuses edasi. Esitati eaduseelnõu, mille järgi ülestõusmispuha seaduse vastuvõtmise järgneval ja kõigil järgmistel aastatel määratakse esimese pühapäeva peale pärast teist laupäeva aprilliks kindlaks. Sellest järgneb, et praegune Inglise valitsus võib daatumit kindlaks määrata, mis ülaltoodud tingimustele vastaks ja mida võib ka dominioonide kohta maksma panna. Ei ole võimatu, et selline pret-

sedent järeletegemist leiab ka teistes riikides. Igalahes oleks soovitatav, et ses küsimuses kõigi maade kristlaste vahel valitseks täieline üksmeele, sest ühtlaselt kindlaksmääratud ülestõusmispuhal on oma suured paremused. See on kõigepealt küsimus, mis kirikuid puudutab, ühtlasi aga ka laiematele rahvahulkadele küllalt tähtis on. Tahaksin loota, et siin kirikud ühiseks tööks kokku lepivad, mis kindlustaks lihtsa ja otstarbekas reformi läbiviimise arvurikaste sellest huvitatud organisatsioonide kasuks.

Kaubandus-tööstuskoja Teataja kirjavaheetus.

Tempelmaksu trahvist.

Küsimus.

1928. a. esimesel poolel oli minul üks dokument (leping), milline oli tempelmaksustamata. Tempelmaksu tasumise tähtaeg oli möödunud. Minul oli teada, et 1. juulist 1928. a. hakkab maksma uus tempelmaksu seadus, kuid kartes, et mainitud dokumendiga võib tempelmaksu suhtes sekeldusi tulla, varustasin viimase tarvilike kude tempelmarkidega.

See dokument puutus aga hiljem ametivõimude näppu ja selgus, et ta on hiljemalt tempelmaksustatud kui seadus ette nägi. Määrati trahv. Minu arvates ei lohiks olla aga trahvimiseks põhjust, kuna uus tempelmaksu seadus § 27 p. 2 näeb ette, et endist tempelmaksu seadust rikkunud isikutel ja asutistel on õigus kolme kuu jooksul pärast uue tempelmaksu seaduse maksamahakkamist trahvita maksa tempelmaksu dokumentidelt. Palun „K.-t.-koja Teataja“ toimetust lahkesti teatada, kuidas on Teie arvates lugu, kas on mulle trahv seaduspäraselt määratud ja kas ei saaks seda maha kustutada, kuna mina juba isegi varemalt, kui uus tempelmaksu seadus jõusse astus, oma kohuse tempelmaksu suhtes riigile tasusin.

V. K.

Vastus.

Nagu Teie kirjast selgub, on tempelmaksu trahv määratud rahukogu poolt. Meil on põhjust oletada, et rahukogu enne trahvi määramist asja kõigekülgsest kaalus ja põhjaliku kaalutluse alusel oma otsuse tegi. Meie arvates on seisukord järgmine:

Tempelmaksu seaduse § 27 alusel kuuluvad enne 1. juulit 1928. a. kokkuseatud dokumendid endise tempelmaksu seaduse eeskirjade alla,

valja arvatud kinnituselepingud ja üüri- ning rendilepingud, millelt tempelmaksu maksetakse uue seaduse järgi selle nende maksuvuse aja eest, mis uue tempelmaksu seaduse jõusseastumise ajaks möödumata, kui maks selle aja eest ei olnud tasutud juba varem.

Kui nüüd Teie dokument, milline kuulus tempelmaksustamisele endise tempelmaksu seaduse eeskirjade kohaselt, ei olnud seadud tähtajal, vaid hiljem tempelmaksustatud, siis rikkusite Teie endist tempelmaksu seadust ja kohutuli oli, meie arvates, täieline alus Teid seaduse rikkumise eest trahvida. Ei tohi unustada, et uus tempelmaksu seadus, mis 1. juulil 1928. a. maksma hakkas, ei muutnud ära neid järeldusi, mis tekkinud endise tempelmaksu seaduse eeskirjade rikkumisest.

Uue tempelmaksu seaduse § 27 p. 2 lubab ainult isikutele ja asutustele pärast uue seaduse maksamahakkamist (1. juulil 1928. a.) kolme kuu jooksul trahvita maksa tempelmaksu dokumentidelt, mille tempelmaksustamise suhtes veel ei ole alustanud trahvimise toimetust riigiasutused või ametnikud. Teie küsimuses jääb selgusetuks, millal Teie tempelmaksu trahv määrati, kas enne või pärast uue seaduse jõusse astumist. Kuid tegelikult ei ole ka sellel küsimusel kuigi suurt tähtsust, kuna Teie teguviis kuulub vaatlemisele endise tempelmaksu seaduse eeskirjade kohaselt. Küsimus oleks teise kuju võtnud, kui Teie oleksite maksanud tempelmaksu mitte enne, vaid pärast 1. juulit 1928. a., kuid ka sel korral poleks Teie tohtinud tempelmarkide pealekleepimisega asja lahendada, vaid Teie oleksite sel korral pidanud esitama dokumendi Eesti Panga osakonnale, maksuinspektorile või rahukoh-

tenikule (tempelmaksu seaduse § 17), kus oleks dokumendile tehtud vastav märkus, et tempelmaks § 27 p. 2 nõuete kohaselt tasutud. Kõik need tingimused on Teie poolt täitmata jäetud,

seepärast tuleb küll seisukohale asuda, et tempelmaksu trahv on määratud täiesti seadusega kooskõlas.

R. B.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Kaubandus-tööstuskoja seisukoht „laevade vabaparda ja deklaratsiooni konventsiooni“ aluste kohta.

Teedeministeeriumi ettepanekul olid Kaubandus-tööstuskoja laevasõidu sektsioonis pikemat aega uurimisel Inglise valitsuse poolt eelseisvaks konverentsiks 20. mail „laevade vabaparda rahvusvaheliseks ühtlustamiseks“ väljatöötatud alused.

Uued määrused tooksid võrreldes praeguse seisukorraga suuri muutusi, mis üldiselt on sihitud paremuse poole. Neist on tähtsamad:

1) hakkaksid maksuma ühised lihtsustatud vabaparda reeglid kõikide konventsiooni sõlmivate riikide vahel; 2) kaoksid praegu Inglise sadamais maksvad kitsendused talvise deklaratsiooni kohta; 3) lubatakse Skandinaavia eeskujul laevu metsalaadungis sõita sügavamalt

Teisest küljest on aga tähtis, et säärasel muudatusel võivad majanduslikult mõjutada vunnade ja uute laevade, samuti ka purjekate ja aurikute, tegevuse ja võistluse vahetõrget.

Koja poolt avaldatud arvamises on küsimust käsitletud võrdlemise igakülgsest, andes terve rea näpunäiteid, mida Eesti laevasõidu seisukohalt peaks arvesse võtma eelseisval Londoni konverentsil, mis algab 20. mail.

Kuuldavasti võtab Eesti esindajana konverentsist osa peakonsul Möllerson, kuna kulude kokkuvõtte mõttes ühtki teist esindajat ei taheta saata. Koja seisukohtade lõplikuks läbivaatamiseks oli teisipäeval, 15. aprillil, korraldatud nõupidamine, millest võtsid osa peale laevaomanike ka laevajuhtide seltsi esindajad.

Ärideregister

aprillikuu esimesel poolel.

Registreeritud firmad:

1. Ludvig Annus, Tallinn, koloniaalkauplus.
2. Gustav Bötcher, Käru võõrastemaja, Käru v.

3. Karl K. Dubas, Tallinn, autotarvete ja -osade ladu.
4. Erhard Heyduck, „Estometall“, Tallinn, komisjoniäri (malmkaubad).
5. Karl Hoberg, Karula v., talurahvakauplus.
6. Gustav Koch, Tallinn, esindused.
7. Grigori Landõschev, Irboska v., vesiveski.
8. Feodor Muhin, Peipsiäärne v., toiduainetekauplus; prokurist Anastasia Muhina.
9. Sadet Oksinov, Tallinn, pitsikauplus; prokurist Umiar Asisov.
10. Anna Ormisson, „Grand Hotel“, Viljandi.
11. P. Panoff & Co, „Temu“, Tallinn, teravismuda ja selle preparaate müük; usaldusühing, täisosanik Peeter Panoff, osakapital Kr. 500.—
12. Bljuma Pevsner, — mütsi- ja kübaraäri „Odav“, Tartu.
13. August Puskar — kaubandus-tööstuskontor, Tallinn, välisfirmade esindused.
14. Helmar Rudzit — kirjastus „Raamatu Sõber“, Tallinn, prokurist Aleksander Mednis.
15. Erich Schultz, Pärnu, talurahvakauplus.
16. „Overland“ Silm & Ko, Ambla v, jahu- ja villatööstus; usaldusühing, täisosanik Alex Silm, prokurist Aleksander Lumberg; osakapital Kr. 35.000.—
17. Jakob Strey, Vaivara v., segakauplus.
18. Valentin Tandorf — Transportkontor „VETA“, Tallinn.
19. Gunnar Albert de Verdier, Tallinn, mitmesugused esindused.
20. Laboratoorium Viko A.S., Tallinn, parfümeeria- ja kosmeetiliste ainete ja sebitööstus; juhatuse liikmed Jaak Vink (asjaajaja-direktor), Hans Vink, Elvine Vink ja juh. liikme aset. Johann Gallin; põhikapital Kr. 80.000.—

Registreeritud muudatused:

1. Abja värnitsa- ja linatööstuse ühisus, Abja, likvideerimisele asunud.

2. Eesti marjaviina ja likööri valmistamise O./Ü. „Emlo“, Tallinn, põhikapital suurendatud Kr. 35.000 pealt Kr. 70.000.—.
  3. Eesti Telegraafi Agentuur A./S. „ETA“, Tallinn, lahkunud direktor Jaan Lintrop, tema asemele valitud Karl Kornel.
  4. Eestimaa Õlikonsortsium, Väivara v., prokuura antud Hjalmar Christenson'ile.
  5. R. A. Feldhuhn, Tallinn, kujutatud asjade tööstus ja kauplus, äripidaja Theodor Rudolf Feldhuhn andis äri üle alates 1. aprillist 1930. a. oma pojale Egon Feldhuhn'ile ühes õigusega tarvitada firmat R. A. Feldhuhn.
  6. P. Flint ja Ko, Tartu, muusikariistade- ja raadioäri, täisühing — ühingust lahkunud täisosanikud Erika Väljamäe ja Erika Kiisel; ettevõtte tegevust jätkatakse ainuisikulise ärina firma all „Paul Flint-Püss“, k/m. Teater ja Muusika.
  7. Apteek G. Gnadeberg ja Leyden & Co, Tallinn, lakunud täisosanik Nikolai Vaus, juure tulnud täisosanikuks Karl Jürison.
  8. A./S. Karl Holst ja Ko, Tartu, maksujõuetuks tunnistatud, vannutatud hooldajaks määratud vann. adv. abi Georg Post.
  9. Hugo Kuusner, Pärnu, avanud aiatööstuse Tartus, Jaama 58.
  10. A./S. Laferme, Tallinn, prokuura antud Aleksander Frey'le.
  11. Johan Alexander Lasy, Haapsalu, manufaktuur- ja pudukauplus; ainuisiklik äri muudetud usaldusühinguks osakapitaliga Kr. 5.000.—, kus täisosanikuks jääb Johan Alexander Lasy; firma Johan Alexander Lasy & Ko.
  12. A./S. Lihaprodukt, Tallinn, põhikapital suurendatud Kr. 30.000.— pealt Kr. 60.000 peale.
  13. Nya Försäkringsaktiebolaget Hansa, Tallinn, kinnitusselts, firma nimetus muudetud järgmiselt: „Försäkringsaktiebolaget Hansa“.
  14. Salomon Pataschnikov, Tallinn, pudukauplus.
  15. A./S. Schilling & Volkmar, Tallinn, lahkunud juhatuse liige Martin Hornbruch, asemele valitud Viktor Steinfels.
  16. Adam Strandberg, Nõmme (köie- ja nõõritehas), maksujõuetuks tunnistatud, vann. hooldajaks on määratud vann. adv. abi Artur Terras.
  17. Suster ja Ko, vilja-, villa- ja puutööstuse O./Ü., Orajõe v., likvideerimisele asunud.
  18. Tartu Pank, Tallinn, prokuura antud Verner Thomson'ile (allakirjutamise õigus Tallinna keskasutise nimel).
  19. Anton Vilberg, Tallinn, põllutööriistade- ja -masinate kauplus, osakonnad Rakveres, Paides, Jõhvis, Jõgeval, Viljandis ja Pärnus.
- Tegevuse lõpetamine registreeritud:
1. Marie Kull, Tallinn, toiduainetekauplus.
  2. A. Meiertal, saapaparanduse tööstus „Tugev“, Tallinn.
  3. Miralda Mets, Tallinn, toiduainetekauplus.
  4. Eveline Promet, Tallinn, toiduainetekauplus.
  5. August Rakfeldt — villatööstus „Overland“, Ambla v.
  6. Vulf Strasch — mütsi- ja kübarakauplus „Odav“, Tartu.
  7. Laboratoorium „Viko“ J. Vink, Tallinn.

Autode ja sõidukite näitus

16.—19. maini 1930. a.

„Volta“ tehase ruumes.

Südalinnaga soodus ja odav ühendus.

Näitusel esinevad autod, mootorrattad, jalgrattad ja igasugu teised liikumisvahendid.

Abieluvaranduste lahutamise lepingud.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisa nr. nr.	Elukoht
Talbach, Artur ja tema abikaasa Magda, sünd. Hübner	18. XI. 29.	Nr. 10 4. II. 30.	Rakvere, Pikk 7.
Pluutus, Johannes-Reinhold Gustavi p. ja tema abikaasa Hilda-Lisette Gustavi t., sünd. Rost	7. XI. 29.	"	Rakvere, v., Järtu k
Kont, Voldemar Jaani p ja tema abikaasa Anna Karli t., sünd. Mänd	28. X. 29.	"	Virum., Avanduse v.
Vehlmann, Nikolai ja tema abikaasa Emilie, sünd. Lepik	5. XII. 29.	Nr. 11 7. II. 30.	Tall., Kaupmehe 15-2.
Linneberg, Bruno ja neiu Tofer, Margarethe-Linda-Marie	11. XII. 29.	"	1) Tallinn, Nunne 1.
Pärn, Otto Jüri p. ja neiu Maaro, Johanna Otto t.	14. XII. 29.	"	2) " Tõnismägi 3.
Pflug, Ernst ja neiu Rätsepp, Sinaida	"	"	" Keemia 6-2.
Keiver, Alfred Jaani p. ja tema abikaasa Antonina Mihaili t., sünd. Palu	"	"	1) Jõhvi v., Tammiku as.
Sarv, Karl-Rudolf ja neiu Oja, Anna-Marie	11. XII. 29.	"	2) Tall., Allika t. 9.
Mikkus, Kondrat ja neiu Volk, Auguste	14. XII. 29.	"	Tall., S. Kompassi 27.
Meierthal, Abram ja tema abikaasa Lea	"	"	1) Tall., Kalda t. 2.
Mühleim, August ja tema abikaasa Julie	11. XII. 29.	"	2) " Koidu 51.
Römel, Jüri ja tema abikaasa Ester, sünd. Treugut	11. XII. 29.	"	Tallinn, S. Tartu mnt. 25
Verner, Ernst Rudolphi p ja tema abikaasa Ida-Johanna Mardi t., sünd. Pöder	"	"	" Liivalaia 33.
Pfaff, Helmuth Oskari p. ja tema abikaasa Margot Eduardi t., sünd. Busch	7. XII. 29.	"	Nõmme, S. Pärnu mnt. 56.
Meibaum, Joosep Kusta p. ja tema abikaasa Gerda Aleksandri t., sünd. Mehu	27. IX. 29.	"	Tallinn, Katusepapi 17.
Saar, Voldemar ja tema abikaasa Anette, sünd. Pon	20. IX. 29.	"	Järvam, Võhmuta vald.
Reindorf, Otto Gustavi p. ja tema abikaasa Elisabeth Jorchi t., sünd. Meilberg	11. XII. 29.	Nr. 12 11. II. 30.	Tallinn, Õllepruuli 5.
Paulmann, Johan ja neiu Vilistus, Helene Hansu t.	28. XII. 29.	"	Virum., Salla vald.
Liiv, Jüri Hindreku p. ja tema abikaasa Ida Jaagu t., sünd. Kaun	11. I. 30.	"	Avanduse v., Pudivere as
Kleius, Elisabeth Karli t., sünd. Laev ja tema abikaasa Kleius, August Toomase p.	"	"	Harjum., Alavere v.
Schulze, Aleksander ja tema abikaasa Liina, sünd. Kupart	"	"	Kolga v., Ülpri t.
Cerpinskis, Kostas Mironi p. ja tema abikaasa Antonina Stanislavi t.	"	"	Saarem., Torgu vald.
Kurem, Aleksander ja tema abikaasa Ljubov, sünd. Politzinski	"	"	Tall., Russovi 6-33.
Fischmann, Käthe ja Greinert, Gerhard-Richard-Paul	12. XI. 29.	"	Tallinn, Pikk t. 5-2.
			" Koidula 9-2.
			" Lai t. 38.
			Tartu, Päeva t 3.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Tallinna sadama-artelli tööde ainuõiguse küsimus.

Paljude äriühingute algatusel juba läinud aastal ülesvõetud küsimuses — Tallinna sadama-artelli taksid ja ainuõiguse kohta talasi- ja t. töödel — on nüüd Kaubandus-tööstuskoja ja majandusministeeriumi vahel saavutatud põhimõtteline kokkulepe, mille põhjal tulevikus kaoks artelli ainuõigus kaupade juures, mis lähevad eraladusse, samuti ka talasitöödel.

Ministeerium on Kojale pannud ette töötada välja vastav uus lepingu kava ning leida artelli, kes selle alusel oleks nõus töötama, avaldades arvamist, et vahest ka praeguse artelliga see on võimalik. Küsimus oli kaalumisel viimasel Kojas sadama- ja merekaubanduse komisjoni koosolekul, kus määrati kindlaks kava küsimuse lõpuleviimiseks. Ühes tööde ulatuse muutmisega tulevad muutmisele ka töö taksid.

Tubakatööstus Eestis ja toore tubaka sissevedu.

1929. a. valmistati müügiks üle ühe miljardi paberossi.

Tubakakasvatuse kui kindel tegevusala puudub meil täielikult, kuna kliimaatilised olud ei ole selleks sugugi soodsad. Ainult maailmasõja ajal ja sellele järgnevatel erakordsetel aastail, mil võimalik ei olnud välismaalt tubakat tarvilisel määral sisse tuua, hakati seda meil kasvatama hädaabinõuna. Erakordsete aegade möödudes avanesid jälle võimalused välismaade tubakat vabalt sisse tuua, mistõttu meil omamaa tubaka kasvatamine vaibus. Seda kasvatavad veel ainult mõned maapidajad, eriti aga väikekohapidajad oma tarviduseks. Üldise tubaka- ja tubakasaaduste tarviduse rahuldamiseks veetakse välismaalt toorest, s. o. töötlematut, tubakat sisse ja töötatakse kodumaa tubakavabrikuis ümber.

Töötlematu tubak tuleb meile sisse lehtedes.

Nii importeeriti tubakat lehtedes: 1926. a. — 940 tonni 1.848.311 kr. väärtuses, 1927. a. — 513 tonni 1.008.651 kr. eest, 1928. a. — 693 tonni 1.131.879 kr. eest ja 1929. a. 759 tonni 1.246.150 kr. eest. Maade osatähtsus meie tubaka sisseveos on aastate jooksul kaunis muutlik olnud. 1926. aastal veeti kõige rohkem tubakat sisse Türgimaalt, kellele järgnesid Bulgaaria, Saksamaa ja Am. Ühisriigid.

1927. a. sisseveos tuli esimesele kohale Hol-

landi, kuna Türgimaa jäi teisele kohale. Neile järgnesid Ühisriigid, Saksamaa ja Bulgaaria.

1928. a. muutus üksikute riikide osatähtsus jälle märksa: esimesele kohale tuli Daani, teisele kohale Ühisriigid, kellele järgnesid Prantsusmaa, Bulgaaria ja Greekamaa. Möödunud aastal jäi Daani esimesele kohale, nagu eelmiselgi aastal, teisele kohale Bulgaaria, kellele järgnevad Ühisriigid, Prantsusmaa ja Greeka.

Vähemal määral on tubakat sisse veetud ka tubakavaate näol, möödunud aastal näiteks 75 tonni 18.610 krooni väärtuses, millest peamine osa tuli Am. Ühisriikidest. Valmistubakat ja sigareid ning paberosse on importeeritud sootuks tühisel määral. Samuti on neid tubakasaadusi välja veetud ainult mõni üksik väike partii.

Tubakavabrikuid oli meil kõige rohkem tegevuses 1921. a. ja kahel järgmisel aastal, näidates sealt peale langust. Möödunud aastal töötas 9 tubakavabrikut.

Suhkruturg 1929. a.

Kuna Eestil oma suhkrutööstust ei ole ja kogu tarviduse kattamiseks veetakse suhkur välisturult sisse, siis on olemas suhkruturu seisukord siseriigis täielikult maailma suhkrutoodangu ja kaubanduse kujunemisest. Suhkruturul valitseb praegu üliproduktioon. Valmistamine on ületanud tarviduse. 1928./29. a. hooajal valmistati 28.644.000 tonni suhkrut, kuna tarvidus samal ajal tõusis ainult 27.400.000 tonnini. Samuti on eelmiste aastate hooajast järele jäänud vabu tagavarasid, mis omasoodu suurendavad valmistagavara ja mõjuvad kaasa hindade alanemiseks. Hindade alanemisega on meil tõusnud suhkru tarvi- tuse, millest kujuka pildi annab järgnev tabel.

S u h k r u s i s s e v e d u :

1929. a. —	27.330 tonni
1928. a. —	24.637 „
1927. a. —	22.124 „
1926. a. —	20.852 „
1925. a. —	18.340 „

Maade järele kujunes suhkru sissevedu 1929. a. järgmiseks:

Poolast	20.291 tonni
N. S. V. Liidust	3.293 „
Čehhoslovakiast	2.213 „
Saksamaalt	1.035 „
Inglismaalt	425 „
Hollandist	17 „
Lätist	19 „
Ühisriikidest	10 „

Nagu toodud andmed näitaval, langeb kaugelt suurem osa sisseveetud suhkrust Poola arvele. Mis puutub suhkruhindadesse suurmüügil, siis olid need Tallinna börsikomitee noteeringute järele 1929. a. järgmised: Poola suhkur noteeriti aasta alul Kr. 35.30 per 100 kilo, märtsis tõusis Kr. 42.00 peale, aprillis langes Kr. 36.00 peale ja aasta lõpul — novembris, detsembris — Kr. 33.00—34.00. N. S. V. Liidu suhkur oli võrreldes Poola suhkruga natuke odavam, kuna Tšehhoslovakkia suhkru hind oli peaaegu võrdne Poola suhkru hinnale. Võrdlemisi kõrge hind märtsis on seletatav raskete jääoludega, kus suhkru sissevedu ei olnud võimalik ja suhkru tagavarad siseturul otsa lõppesid.

Soome:

Soome kaubanduspoliitikast Eesti suhtes kirjutab eksportühisuse häälkandja „Suomen Ulkomaankauppa“: Põhjused, miks Soome väljavedu Eestisse sisseveost sealt on vähem, on mitmekesised. Eesti majandusolud on olnud kehvad, seepärast mängib krediit müümisel Eestisse tähtsat osa. Teiseks on huvi Eesti turu vastu Soomes nõrk, on puudunud otstarbekohane müügiorganisatsioon Eesti jaoks. Meie suhtumises Eesti turule peaks tulema muudatus. Kaubanduspoliitikat ei saa rajada vaid tänase päeva huvide kohaselt, see tuleb ka kaugema tuleviku peale ette kavatseda. Meie kaubanduspoliitika lähtekohaks Eesti suhtes peab jääma põhimõte, et mõlema maa majanduslikud suhted tuleb ehitada nii lähedasteks kui võimalik. Peab tõesti kahtsema, et ei ole saadud vabadust majanduslikus läbikäimises arendada kaugemale, vaid et seniseidki tollisoodustusi on hakatud kitsendada. Kuna põllumajanduse saaduste vedu Eestist Helsingi on hõlpsam ja odavam ning see Eesti põllumehi Soome omadest võistluse mõttes asetab paremasse seisukohta Helsingi turul, oli Soome maaharijate rahulolematuse osalt arusaadav. Tööstussaaduste juures on veokuludel vähem tähtsus, siin peaks seega olema võimalusi suuremaid soodustusi vastastikku maksma panna. Kõige parem oleks, kui mõlema maad vabastaksid teineteise tööstussaadused üldse tollist. Nii viisi saaks peaaegu mõlema maa tööstuse huvid viia tasakaalu, samuti avaneks mõlema maa tööstusele suurem turg kui on olnud seni. Kui aga tööstussaaduste tollivaba tariifi kohe maksma panna pole võimalik, siis tuleks vähemalt sisse seada vastastikku ühekõrgune alandatud tollitariif tööstussaaduste jaoks. Alguses viiks ka säärase korraldus mõlemaid majanduslikult teineteisele lähemale ja kaubavahetus üle lahe edeneks kindlamini kummagi maa kasuks.

Uus pärmivalmistamise viis. W. Rosenlew & Co sulfiiditehas Pori on hakanud valmistama leivategemiseks tarvitavat pärmi sulfiidijätistest Rootsi inseneri G. Hejkenkjöld'i patendi järele, mis on annud häid tagajärgi. Patent on müüdud ka kahte teise Euroopa maasse — Lõuna-Slaaviasse ja Austriasse. Pori tehases on uue valmistusviisi järgi saadud ühest tonnist sulfiidimassist 150 kg. pärmi, mille turuhind on ligi 1200 Smk. Saadud pärmi kvantum kõigub teatud määral sellest, kui palju suhkrut sisaldab sulfiidi sulatik (Lösung, rastvor). Sulfiidi-piiritust valmistades on saadud ühest tonnist sulfiidimassist 50 liitrit piiritust, mille väärtus on vaid 120—150 Smk. Pori tehas on valmistanud pärmi ligi aasta; ta produktioonivõime oli alul rehkendatud 400.000 kg. peale aastas. See kvantum saavutati aga 6 kuuga. Kauba hea väärtuse tõttu on müük nii kiiresti edenenud, et praegu juba üle 25% Soomes tarvitavast pärmist valmistatakse sulfiidisulatikust. Tehtud väikeste ümberehituste tõttu on Pori tehase toodanguvõime nüüd 800.000 kg. aastas. Seni on Soomes pärmi valmistanud riikliku alkoholiäri tehas. Tooresainena tarvitati osalt N.-Venest toodud, osalt Salo suhkruvabriku melassi. Rosenlew'i vabriku võistluse puhul on kuulda, et riigi pärmivabriku masinad kavatsetakse viia üle riigi sulfiiditehasesse Enso's ning seal samuti uue viisi järele pärmi valmistama hakata.

Majanduslik informatsioon Soomest.

Soome klaasitööstuse trusteeringmine. Soome suuremail klaasitehaseil on juba mõni aasta olnud ühine müügiorganisatsioon. Mõned vähemad saatsid aga iseseisvalt kaupa turule. Müügikartelli ühinenud tehaste survele on vähemad tehased olnud sunnitud kas kartelliga liituma või tegevuse lõpetama. Väljaspool kartelli on viimase ajani püsinud Ryttylä tehas, mis valmistab peaaesjalikult arstirohupudeleid ja muid majandusesse tarvitavaid nõusid. Nüüd on kartelli tehased alustanud kõva võistluse viimase autonoomse ettevõtte kõrvaldamiseks. Ryttylä tehases valmistatava klaaskauba hindu on kartelli kuuluvad vabrikud alandanud 60% võrra, ühtlasi püütakse võistlejale sünnitada raskusi krediidi saamisel, levitades tema ärilise seisukorra kohta alarmeerivaid teateid.

Helsingi lihatarvitus. Linna statistika-büroo andmeil toodi 1929. a. Helsingi tapaloomi kokku tapetult ja elavalt: 63.869 sarvloomi, 114.599 vasikat, 42.053 siga, 45.564 lammas ja 278 hobust. Eestist toodud osa eelpool nimetatud loomade arvust on järgmine: sarvloomi 10.522, sigu 221, lambaid, vasikaid, kitsi — 1656, mis teeb välja 5—6% Helsingi liha tarvi-

tusest. Lisaks eelpool toodud loomade ja väis-kele lihale on 1. a. jooksul Helsingi importeeritud umbes 5½ milj. Smk. eest suitsetatud ja soolatud liha.

Toore õliga (naftaga) töötava plahvatusmootori on konstrueerinud Soome insener C. S. Andréé, kes 18 aastat on töötanud selle probleemi kallal. Uue mootori teguvõime on sama suur kui bensiini- ja petrooleumi-mootoreil, tarvituskulud aga palju vähemad. Andréé mootori hobusejõu tund tuleb maksta 50 Soome penni, bensiinimootoreis on kulud 3 ja petrooleumimootoreis 1,5—2 korda suuremad. Andréé mootoris võib ümberehitusega tarvitada ka bensiini ja petrooleumi. Uue mootori hind ei ole kallim kui endiste. Andréé ja Rosenquist'i vabrikus valmistatakse juba uusi mootoreid seeriatega viisi: 8, 12, ja 25 hobuse jõulisi. Konstrueerimisel on ka 80 hobuse jõuline mootor. Uus leitud on äratanud tähelepanu ka välismaal. N. Venest on antud Andréé tehasele 2,5 milj. Smk. suurune tellimine.

Uus välislaenu. Soome Tööstus-Hypoteegipank võtab uue välisobligatsioonilaenu 2 milj. £. Laenu nominaalne % on 6% ning efektiivne % veidi üle 7%. Emissiooni kurss on 96. Tagasimaks 25 aasta jooksul. Laenu mahutatakse peamiselt Inglise, osa ka Rootsi ja Hollandi rahaturule. Esimene osa laenust 1 milj. £ lasti turule 16. IV Londonis, teine osa lastakse hiljem. Laenu emiteerimist korraldab pankade konsort-

sium J. Henry Schröder & Co, Hambros Bank Ltd. ja Stockholms Enskilda Bank. Soome Tööstus-Hypoteegipank teeb juba teist korda iseseisvuse ajal välislaenu. Esimene laen 12 milj. dollarit (nominaalne % 7) tehti 1. VII 1924. a., mille kustutusaeg on 20 aastat.

Valiskaubandus märtsis: sissevedu 347,6 milj. Smk., väljavedu 265,7 milj. Smk., seega passiivsus 81,9 milj. Smk. K. a. 3 esimese kuu kaubilanss: sissevedu 953,1 milj. Smk., väljavedu 843,8 milj. Smk., seega passiivne 109,3 milj. Smk. (1. a. — 501 milj. Smk.).

Turbasambla ekspordi võimaluste kohta Soomest on Ameerikast palutud teateid. Hollandist ja Saksast veetavat turbasammalt U. S. A.-sse, kus seda tarvitatakse põllumajanduses loomadele allalaotamiseks.

Leedu:

Tikumonopol Leedus.

Laupäeval, 12. aprillil, sõlmiti Leedu ja Rootsi tikustrusti vahel tikumonopoli kontsessioon 35 aasta peale. Rootsi tulitikustrust garanteerib Leedule 6 miljoni dollarilise laenu kursiga 93. Rootsi trust garanteerib tikkude väljavedu 12 milj. toosi aastas ja 1000 tn. tikutraati ja ehitab Njemani kaldale puupapivabriku produktsiooniga 4000 tn. paberit aastas. Leedu tikuaktsiis toosi pealt tõuseb 2 Leedu sendilt 3½ sendile, väljamüügi-hind jääb aga endiseks.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks tollikomitee otsused.

Tollikomitee tunnistas:

I. A. Sisseveotariifis.

Raudplekist rahakorjamise karbid alt lahtikäiva ja lukustatava põhjaga, suurus 9 × 6 cm., antakse välja panga poolt ja on määratud täiskasvanuile rahakogumiseks. t. t. § 154 p. 1 alla kuuluvaiks kui raudplekist teosed, üle töötatud (T.-k. otsus nr. 3643 ja 3652 — 4. IV 30. a.).

Aurupump, mis koostub rauast pumbast ja aurusilindrist, raskusega üle 800 kg. tükis, t. t. § 167 p. 1-a alla kuuluvaks kui aurupump rauast (T.-k. otsus nr. 3653/3600 — 4. IV 30. a.).

I. B. Sisseveotariifis.

Juhtumil, kui supillid ja nende karbid olid eraldi pakkides sisse toodud ja eraldi

revideeritud, siis ilma kaubata sissetoodud välismaa firma nimetust kandvad karbid t. t. § B 10 alla kuuluvaiks, arvesse võttes, et kaubakäsitajad ei ole enne mölema partii revideerimist esinenud sellekohase kirjaliku nõudmisega (t. s. § 203) neid karpe eraldi sissetoodud supillidega ühendada (T.-k. otsus nr. 3644 — 4. IV 30. a.).

Juhtumil, kui kreem „Mousson“ oli tuubidesse paigutamata, suures purgis sisse toodud ühes sinna juure määratud tühjade tuubidega (kõik paigutatud ühte postpakki), tuubid t. t. § B 10 alla kuuluvaiks (T.-k. otsus 3640 — 4. IV 30. a.).

1.

Maksudevalitsuse direktori
ringkiri nr. 39.

16. aprillil 1930. a.

Tehnilisteks otstarveteks piirituse müügi ja tarvitamise seaduse („R. T.“ nr. 54 — 1927) § 8 põhjal võib maksudevalitsus välismaa piirituslaki ja polituuri sissetoomiseks anda luba, kui

on tõendatud, et nad sisaldavad tarvilisel määral denatureerimisaineid.

Et aga tarvilise tõenduse saamine välismaalt kaubasaajal on raskendatud ja selle nõutamine riiklikult katsekojalt aeganõudev ning kulukas, siis teen tollikeemikule ülesandeks ülalnimetatud saadetiste kohta juba nende revideerimise ajal jõuda selgusele, kas neis sisalduv piirituslakk ja polituur sisaldavad tarvilisel määral denatureerimisaineid. Saadud andmed tuleb kanda revideerimisakti.

Piirituslakis ja polituuris on tarvilisel määral denatureerimisaineid, kui nad sisaldavad: 1) vaikaineid ja 2) puupiiritust ja atsetooni.

Proovida on võimalik kohapeal ilma mingisuguse keemilise analüüsita järgmiselt:

1) kui osa lakki valada käe peale ja lastaja lasta ära aurata, peavad vaigused ained käel märgata olema;

2) lisades lakile juure vett tekib emulsioon ehk vaikude väljasadenemine; vesises lahus võib puupiirituse ja atsetooni sisaldust lõhna järele

konstateerida ning sademes vaikainete sisalduse kindlaks määrata.

Kui lakk ja polituur sisaldavad ülalnimetatud denatureerimisaineid, siis võib neid kaubasaajale anda välja erilise maksudevalitsuse loata. Vastasel korral aga tuleb asjast teatada maksudevalitsusele, kes määrab denatureerimise korra Ramini määruste § 21 („R. T.“ nr. 79 — 1928) kohaselt.

Samal eeskujul talitada ka piirituslaki ja polituuri sisseveo puhul postpakkide näol.

2.

Päritolulutunnistuse asjus.

Päritolulutunnistust mitte vastuvõetavaks tunnustada juhul, kui kaup Briti-Indiast ümberlaadimise teel Hamburgi kaudu Eestisse on sisse veetud, päritolulutunnistus aga on välja antud Praha kaubakambri poolt, võttes arvesse, et päritolulutunnistus on välja antud neljandas riigis (T.-k. otsus nr. 3619 — 28. III 30. a.).

Alma k.: direktor H. Kuk k.

Tolliasjade juhataja P. Poom.

Ettevõtete tegevusest.

Ringkäik kodumaa suurimas taimevõitehas „Extraktoris“.

Ettevõtte sai uued hooned. Tööstuses valitseb eeskujulik puhtus.

Ligikaudu 5 aastat tagasi asutati a.-s. „Extraktori“ poolt esimene suurim taimevõitehas Eestis. Kuna taimevõi oli meil vähetuntud, tuli tööstusel neil ajal üle elada palju raskusi. Saaduste levitamine oli seotud mitmesuguste takistustega ja ettevõtte töötas mõnd aega kahjudega.

Visa töö, eriti aga saaduste kvaliteet, võitsid aegajalt tarvitajate poolehoidu. Produktsioon tõusis tunduvalt ja ettevõttel avanesid paremad väljavaated tulevikku.

Et tehase esialgsed ruumid jäid kitsaks ja sisseseade enam ei suutnud rahuldada nõudeid, asus ettevõtte läinud aasta suvel uue vabriku ehitamisele. Käesolevaks ajaks valmisid tehase uued ja nägusad hooned, mille pidulik avamine oli 5. aprillil.

A.-s. „Extraktori“ direktori hra Sule lahkel juhtimisel võimaldati meie lehe kaastöölisele lähemalt tutvuda tehase sisseseade ja töötamisviisidega.

Kogu ettevõtte asub mitmes 1—4-kordses nägus asuvas kivihoones — kahes osas: uus ja vana vabrik.

Uue hoone ehitus on läbi viidud suuremate välismaa taimevõitehaste eeskujul, kuid meie olude kohaselt. Uus hoone, mille ehituskulud tõusevad 11 milj. sendini, mahutab tegeliku võitlustuse, kuna osaline toorainete eelvalmistus

sünnib vana vabriku ruumes. Endisis hooneis asuvad ka tehase toorsaaduste laduruumid.

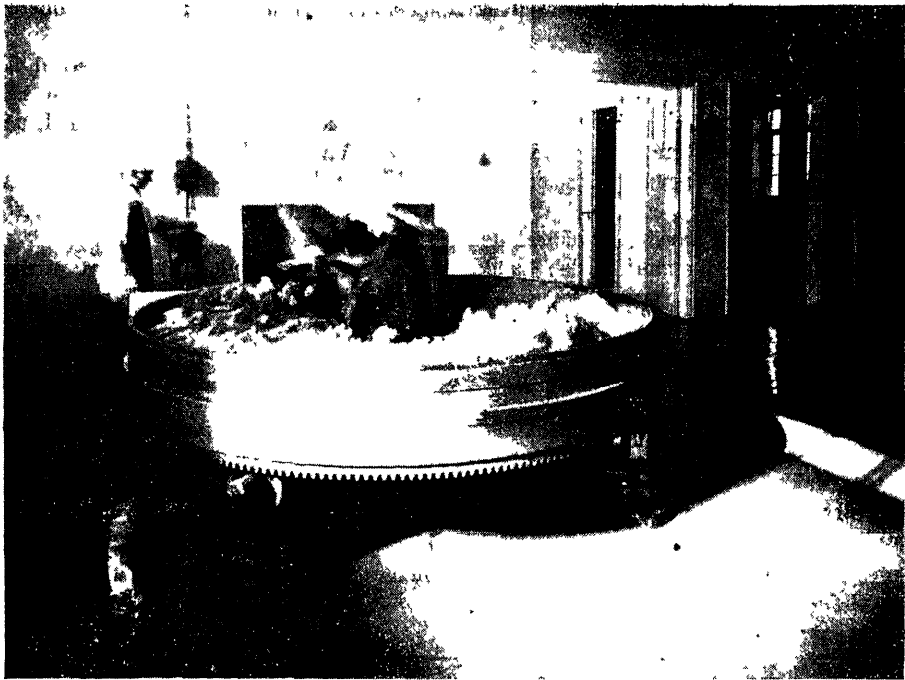
Taimevõi valmistus.

Taimevõi lähteaineks on peamiselt taimeraskvaderikkad kookospähklid (Tseiloni). Jõuliste vahspressidega eraldatakse kõigepealt kookosõli. Tehasel on selleks 3 automaatpressi ja 2 neljapaarilist valtsmasinat.

Pressimine toimub 2 korda. Esimesel pressimisel saadud toorõli läheb ümbertöötamisele taimevõiks, teistkordsel pressimisel saadud produktid lähevad aga seebivabrikuile seebivalmistuseks. Ülejääk annab kõrge toiteväärtusega loomatoitu, läbijahvatatud kookosõlikooki, mis karjapidajate poolt laialdast tarvitamist on leidnud.

Toores kookosõli juhatakse hiiglasuurtesse reservuaaridesse, milliseid on 10 ümber ja millest igaüks võib mahutada õlisid kuni 1 milj. sendi väärtuses. Reservuaaridest läheb toorõli filtrimasinasse ja siis algab raffineerimine destilleerimise teel. Selleks tarvitatakse ülekuumendatud auru.

Raffineerimisel on suur tähtsus valmistatava või kvaliteedile ja ta peaaesanne seisab selles, et vabastada toorest kookosõli igasugusest lõhnast, maitsest ja kõrvaldada happeid. Siit läheb

A.-s. „Extraktori“ uus taldrik-valts.

juba täiesti puhas kookosõli keldri — laduruumidesse, mis asuvad uues hoones.

Kõik edaspidine töö toimub uues vabrikus. Algab või valmistus. Avarais ja eeskujuliselt puhtais ruumes asuvad n. n. sulatisevannid, kus kookosõli ja juurelisatud kõvendatud pähkliõli sulatatakse — 27° juures. Selleks on 6 sulatisevanni. Siis juhitakse õlid torustiku kaudu eel-segamismasinasse. Siinjuures asuvad veel piimatööstuse ja laboratooriumi ruumid. Piima tarvitatakse lisandiks taimeõlile. A.-s. „Extraktor“ tarvitab piima üle 500 liitri päevas, mis vastava seadise abil pastöriseeritakse ja siis teatud temperatuuri juures hapendatakse. Kui piim on hapendatud, juhitakse ka see eelsegajasse.

Edasi läheb kogu segu n. n. kirnmasina, kus sünnib taimevõi valmistamine — emulsioon. Kui emulsioon valmis, juhitakse see renni kaudu üle dušmasina, kus voolab jääkülma vesi. Veega ühinemisel muutub emulsioon peeneteraliseks ja näib kokkulöödud koorevõina. Siit läheb valmiv või erilistesse puuvannidesse, kus ta seisab, et vesi välja nõrguks.

Edaspidine valmistuskäik on üldiselt sarnane koorevõi valmistusega. Selleks on 2 valtsmasinat, mis pressivad ja vabastavad või liigest veest.

Siis veel taldrik-segaja või valtsmasin. Lõpuks läheb või erilisse masinasse, kus lisatakse muna-kollast. Siis algab soolamine, vormimine-kaalumine ja pakkimine.

Kogu võivalmistuse protseduur vältab keskmiselt 24 tundi. Töö sünnib täiesti mehaaniliselt ja tervishoiunõude kohaselt. Tööstusruum on eeskujulikult puhas — põrandad kaetud mett-lach-parketiga, seinad valgeist šamott-kividest.

Kõik töölisel töötavad valgeis riideis ja mütses — käivad alalise arstliku kontrolli alla.

8 tunni jooksul suudab tehas valmistada umbes 5000 kg. taimevõid.

Ettevõtte on suurem aurukatel, jõuallikaks elekter, sügav puurkaev ja moodne külmutushoone, kus seisab lühemat aega müügivalmis või. Kauba kiireks kättetoimetamiseks on 4 veoautot.

Siis veel eriruumid töölisile jne. Töölisid on 50—70, peale selle ametnikud ja eriteadlased-keemikud.

Ettevõtte töötab 25 milj. sendilise põhikapitaliga, toorainete normaaltagavara väärtus tõuseb üle 20 milj. senti.

Puudutades taimevõi omaduse ja tarvitamise küsimust tuleb märkida, et keemiline analüüs näitab taime- ja koorevõi ühesugust toiteväärsust. Mõlemad sisaldavad 82—84% rasvaineid,

ühtlaselt vett jne. Taimevõi nagu koorevõigi sisaldab samuti valkaineid ja vitamiine, vahe seisab ainult selles, et ühe peatooraineks on taime-, teisel loomarasvad.

Käsitades taimevõi tarvitamist leiame, et meil tarvitatakse küll 5—15 korda vähem taimevõid ühe elaniku kohta kui meist jõukamais riiges, nagu Inglismaal, Daanis või Hollandis. Kuid omamaa tööstuse püsiv töö ja saaduste kõrge

kvaliteet on tunduvalt tõstnud taimevõi tarvitamist.

Et siinjuures on suudetud veel välja tõrjuda peaaegu täielikult välismaa taimevõi ja juure tõmmata välisvaluutat — tõstes koorevõi väljavedu — tuleb kõigiti tervitada kodumaa taimevõitööstusettevõtete edukat edasijõudmist, mille eesotsas on aastaid sammunud taimevõitehas a.-s. „Extraktor“.

—k.

Turgude ülevaade.

Toiduainete turg.

London.

11. IV. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.	
Northern Manitoba	£ 41/—
Hard Winter	” 36/7 ¹ / ₂
Rosario Santa	” 38/6
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba	” 30/—
Austraalia	” 28/3
Kansas	” 31/3
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal — 370 Ingl. naela.	
California, kaal — 424 Ingl. naela	” 23/3
California, kaal — 424 Ingl. naela	” 32/6
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela	
La Plata	13/9
Canada Nr. 2	—
Donau	—
5. IV. Linad, cif.	
Riga Livonian Z. K.	” 60.—
Pärnu H. D.	” 56.—
Slanetz U/A Medium	” 61.—
Bacon, kaal 112 Ingl. n.	
Iiri	sh. 114.0—140.0—
Daani	” 109.0—114.0—
Kanada	” 180.0—110.0—
Hollandi	” 94.0—108.0—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela	
Inglise	” 11.3—14.6—
Daani	” 10.9—12.9—
Või, hinnad on kaupade nimekirjas	
Austraalia	— —
Uus-Merimaa	— —
Daani	— —
Läti	— —
„ soolatud	— —
Eesti	— —
„ soolatud	— —

Hamburg.

11. IV. Nisu.	
Sisemaa, tonni eest	Rmk. 294—298
Manitoba, cif 100 kg. eest term.	fl. 11.30
Western II, cif 100 kg. eest loco.	” —
Hard Winter II, 100 kg. eest termiin	” 10.45
Ameerika jahu, 100 kg. eest termiin	\$ 6 ¹ / ₄ —7 ¹ / ₄
Rukis.	
Sisemaa, tonni eest loco	Rmk. 178—180
Kaerad.	
Sisemaa, tonni eest	\$ 186—188
10. IV. Odrad, suve	
Sisemaa, tonni eest	” 194—210
Odrad, talve	
Sisemaa, tonni eest	” 180—182
11. IV. Suhkur.	
Hollandi, laadimisel	£ 9/9
C. S. R. — do —	” 9/11 ¹ / ₂
Java, valge	” 10/6
Poola, laadimisel	” 8/6
Riis, Burmah II, 50 kg. eest	\$ 14/6
Raasv.	
American Purelard eest	” 26 ¹ / ₄
Steamlard	” 25 ¹ / ₂
Või, hinnad on kaupade nimekirjas.	
Sisemaa või I sort	Rmk. —
” ” II ”	” —
” ” III ”	” —
Eesti	” —
Läti punane	” —
” must	” —
Uus Merimaa	” —
Siberi	” —

Välisbörsid.

	L O N D O N									
	12. IV	14. IV	15. IV	16. IV	17. IV	22. IV	23. IV	24. IV	25. IV	26. IV
Frank . . .	124.21	124.19	124.06	124.03	124.03	123.91	123.94	123.98	123.92	123.93
Dollar . . .	4.8641	4.8631	4.8625	4.8631	4.8614	4.8604	4.8625	4.8632	4.8634	4.8620
Rootsi kroon	18.09 ^{5/8}	18.088	18.09	18.09	18.088	18.09	18.09 ^{1/8}	18.09	18.09	18.09
Daani kroon	18.16 ^{5/8}	18.16 ^{5/8}	18.16 ^{3/8}	18.16 ^{1/4}	18.16 ^{1/4}	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/4}	18.16 ^{1/4}
Norra kroon	18.16 ^{3/4}	18.16 ^{5/8}	18.16 ^{3/8}	18.16 ^{1/4}	18.16 ^{1/4}	18.16	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/8}	18.16 ^{1/4}
Saksa mark .	20.38 ^{5/8}	20.38 ^{1/8}	20.378	20.37 ^{5/8}	20.37 ^{5/8}	20.37 ^{1/4}	20.37 ^{1/8}	20.36 ^{3/4}	20.36 ^{5/8}	20.36 ^{3/8}
Soome mark	193.22	193.10	193.10	193.10	193.10	193.00	193.10	193.05	193.12	193.18
Floriin . . .	12.1093	12.11	12.0981	12.0918	12.0837	12.08	12.0818	12.0831	12.0822	12.0781
Liira	92.81	92.77	92.74	92.76	92.74	92.75	92.75	92.77	92.78	92.76
Helveetsia fr.	25.09 ^{3/4}	25.09 ^{3/4}	25.08 ^{5/8}	25.08 ^{5/8}	25.08 ^{1/4}	25.07 ^{3/4}	25.08 ^{1/4}	25.08 ^{1/8}	25.08	25.07 ^{5/8}
Čehhosl. kr..	164.25	164.21	164.20	164.20	164.18	164.12	164.12	164.06	164.09	164.09
Belgia frank	34.83 ^{1/4}	34.83 ^{5/8}	34.83 ^{1/4}	34.83 ^{5/8}	34.83 ^{1/4}	34.83 ^{5/8}	34.83 ^{1/8}	34.828	34.82 ^{1/4}	34.81 ^{3/4}
Sillingid . .	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50
Pengo	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78
Latt	25.25	25.23	25.23	25.23	25.23	25.23	25.23	25.23	25.23	25.23
Litt	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75
Cerv.	9.39	9.39	9.39	9.39	9.36	9.37	9.37	9.36	9.39	9.37
Eesti kroon .	18.25	18.23	18.23	18.23	18.23	18.23	18.23	18.23	18.23	18.23
Hõbe p/unts	19 ^{9/16}	19 ^{9/16}	19 ^{9/16}	19 ^{9/16}	19 ^{7/16}	19 ^{3/4}	19 ^{13/16}	19 ^{5/8}	19 ^{11/16}	19 ^{11/16}
Plaat. p/unts										
Kuld p/u. . .						84/11 ^{1/4}				

	B E R L I I N									
	12. IV	14. IV	15. IV	16. IV	17. IV	22. IV	23. IV	24. IV	25. IV	26. IV
Naelsterling .	20.384	20.378	20.375	20.378	20.374	20.373	20.369	20.36	20.359	20.363
Frank	16.415	16.405	16.415	16.43	16.425	16.435	16.435	16.415	16.425	16.43
Dollar	4.1905	4.1895	4.1910	4.1895	4.190	4.191	4.1895	4.1865	4.187	4.1875
Rootsi kroon	112.63	112.66	112.64	112.62	112.61	112.60	112.57	112.53	112.55	112.54
Daani kroon	112.27	112.21	112.19	112.18	112.19	112.19	112.16	112.12	112.12	112.11
Norra kroon	112.19	112.18	112.18	112.17	112.17	112.17	112.14	112.12	112.12	112.09
Soome mark	10.55	10.549	10.549	10.549	10.549	10.549	10.546	10.54	10.542	10.541
Floriin	168.29	168.31	168.41	168.44	168.51	168.67	168.53	168.51	168.55	168.54
Liira	21.97	21.96	21.97	21.97	21.965	21.975	21.955	21.945	21.945	21.95
Helveetsia fr.	81.21	81.215	81.231	81.225	81.225	81.225	81.20	81.15	81.15	81.195
Čehhosl. kr..										
Belgia frank	58.495	58.50	58.51	58.485	58.475	58.47	58.465	58.44	58.455	58.46

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise 100kg.	44.00—46.00	Kroonid.	„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 kg. eest ühes valge puuvillase kotiga.	Kroonid.
„sõre, Ameerika ja Inglise	44.00—46.00		Püülijahu:	
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski rukkipüüli patent (à 50 kg.)			harilik	23.50
Jahu: rukki	11.70—12.60		„Eesti Parem“ saiajahu (à 50 kg.)	42.50
rukkipüüli	19.00—20.00		„Kalev“	40.00
nisu, pehme —			„Taara“	39.00
sõre	33.50—46.00		„Kungla“	35.50
			„Sampo“	33.50

Kroonid.

Manna	(à 50 kg)	46.00
Granular	" "	44.00
" poolsõre	" "	45.50
" sõre	" "	46.00
A/S. Rotermanni teh.	100 kg.	
Jahu. rukki	"	11.55—12.30
" " pütül	"	18.00—18.60
" nisu, pehme — sõre	"	33.70—45.70
Rukis, Eesti	"	11 —
" Saksamaa	"	11.—
" Poola	"	11.—
Kaerad, toidu, Eesti ja Saksa	"	11.50
Odrad, õlle	"	14.95—15.25
" toidu	"	14.00—14.30
Herned, rohelist	"	29.——32.—
" Peluškin, külvi	"	19.—
Vikid	"	17.—
Ristikhein, punane, Siberi, külvi	"	140.00—200.00
Riis, Burma II	"	36.00
Kartulid, eksport	"	3.00—3.80
" piirituse	"	2.00—3.00
Kartulitärklis „Superieur“	"	33.—
Siirup, kartuli, 420/0	"	40.—
Glükoos	"	38.—
Või, eksport, I sort	1 kg.	2.05—2.10
Margariin, välismaa	"	1.17—1.22
" kodumaa	"	1.09—1.15
Kaseiin, Eesti	100 kg.	70.00—75.00
Juust „Schweitsi“, kodumaa	1 kg.	1.70—1.80
Munad, eksport, Is. (kast 360 tk.)	kast	24.30
Kakao, Hollandi	1 kg.	1.30—1.75
" Inglise	"	1.25—1.47
Kohv, Rio, Santos	"	2.30—2.50
" Kesk-Ameerika sordid	"	3.10—4.60
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseilon	"	5.20—5.65
" Orange Pekoe, Java	"	4.00—5.00
" Moning, Hiina	"	4.10—4.70
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	100 kg.	—
" " " C-Slov.	"	30.50
" " " Poola	"	29.25—29.50
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun	"	3.40
jaam Irboska ja Narva	"	3.40
" Saksa	"	3.40
Heeringad, Schoti Matties	tünn	40.00—48.00
Heeringad, Schoti Matfulls	tünn	42.00—50.00
" Islandi	"	23.00—25.00
Liha, sea, I sort	1 kg.	1.05—1.15
Liha, looma, I sort	1 kg.	0.50—0.75
Õlikoogid, linaseemne	100 kg.	14.50
" päevalille	"	15.00
" suhkrupeedi	"	5.00
" palmi	"	15.50
Jahu, päevalille	"	15.30
Segajõutoit I s.	"	14.50
" II s.	"	12.50
Soja tangud	"	16.—
Nisukliid	"	7.50—8.50
Puuvillane riie, Bjas netto	meeter.	0.57—0.72
" Mitkal, ...	"	0.44—0.53
Lina, Petseri saatejaam	1000 kg.	1006.50
" Võru	"	945.50
" Liivi	"	854.00
" Tartu	"	854.00
Kivistisi, auru, Yorkshire, ...	"	
2 korda pestud	1000 kg.	29.00—29.50
" Newcastle	"	28.00—28.50
sepa	"	30.00—30.50
Koks, kütte	"	44.00—45.00
" gaasi, Tall. gaasivabrik	"	35.00—40.00

Kroonid.

Põlevkivi, I sort A fr. Kohtla j.	1000 kg.	6.10
" I " B	"	5.50
" II " B	"	4.90
" III "	"	2.75
" fenolaat, netto	100 kg.	9.00
Karbolineum A & B	"	17.—
" C Gudron netto	"	15.—
Estobituumen pigi D & E	"	10.25—17.75
" tooresõli, netto	"	7.25
" raskeõli	"	10.25
" mootornafta	"	9.—
Küteturvas (Riigi turbatööst.)	1000 kg.	12.85
Imbutusõli A netto Kohtla	100	10.00
" B " "	"	9.50
" C " "	"	9.—
Raud, sordi	100 kg.	14.60—14.85
" vits	"	18.00—30.00
" plekk	"	20.00—28.50
" plekk, tsingitud	"	33.60—37.00
" talad	"	14.00
Teras, Inglise	"	75.00—100.00
" Saksa	"	75.00—100.00
" vedru	"	27.50—30.50
" tööriistade	"	73.25—85.40
" talla, ree	"	17.50—19.00
Katuselakk fr. Kohtla j. netto	"	10.50
Raualakk fr. Kohtla j.	"	25.00
Inglitina	"	475.—
Seatina	"	58.00—60.00
Vaskplekk, punane	"	230.00—240.00
" valge	"	200.00—220.00
Tsinkplekk	"	90.00—95.00
Masinaõli, ...	"	27.00—28.00
" Poola	"	24.40—26.80
" Ameerika	"	29.00—31.50
Mootorõli	"	35.40—42.70
" Poola	"	33.50—39.60
Autoõli, Ameerika	"	39.65—103.70
" Poola	"	45.75—61.00
Linaseemneõli	"	93.00—98.00
Värnits	"	95.00—100.00
Tsilindriõli, Ameerika	"	34.00—35.00
" Vene 280 ^o	"	33.00
" " 320 ^o	"	65.00—70.00
" Ameerika 280 ^o	"	31.50—36.60
" " 320 ^o	"	44.00—54.90
Nafta, Vene	"	12.00—13.00
" Ameerika	"	12.00—13.00
" Poola	"	12.20
Petrooleum, Vene, sisternid ja	"	
vaadid	"	20.00—21.15
" Am., sistern. ja vaadid	"	20.00—21.15
Bensiin, Vene	"	41.40
" II sort	"	38.65
Bensiin, Ameerika	"	41.40
Eesti traktorbensiin	"	16.20—17.00
Pesusooda, kodumaa	"	9.50—10.00
Seebikivi	"	27.00—30.00
Värvid nigros, veessulav, välism.	"	5.50
" tsinkvalge, välism.	1 kg.	0.85
" tinavalge, ...	"	0.92—0.95
" ooker, ...	"	0.18—0.26
Väetisained, salpeeter, Norra	100 kg	—
" " " Ciili	"	20.80
" " " superfosfaat 18—20%	"	6.40
" " " Thomasjahu 17—18%	"	6.30
" " " Lubjasalpeeter	"	20.—
Kaalisool	"	10.45
" Kainiit 12%	"	4.50
Vävelhapuammoniaak	"	22.—

Lubjalämmastik	100 kg.	17.80	
Fosforiit Eēsti 25-27%	"	5.-	
Leunasalpeeter 26%	"	29.60	
Nitrofoska	"	31.20	
Paber, rotatsiooni	100 kg.	23.20	
Tsement, Portland, Kunda,			
piitt 170 kg.	tünn	8.90	
Kriit, pestud	100 kg.	6.90-7.30	
Asfaltmastik, netto, Kohtla	"	7.25	
Lubi	"	2.65-3.05	
Kips, tükkides, franko vagun			
Irboska 1000 kg.		15.25	
jahvatatud	"	24.40	
krohvimise	"	36.60-42.70	
Telliskivid, I s. Loksa, fr. Tallinn	1000 tk.	51.00-52.00	
Silikaat I s., fr. vabrik	"	45.-	
Tulitükud, orig. kast (5000 toosi)	"	130.-	
Nahk, talla, Eēsti	1 kg.	2.70-3.60	
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I srt.	"	3.75	
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II srt.	"	2.65	
Tall. peekonsigade nädalahin nad 13.-19. apr. 1930. a.			
Peekonsigade tapakaalud I sort	II sort	III sort	
60-72 kg	1,15	1,11	1,06
55-59,5 " }			
72,5-75 " }	1,11	1,08	1,03
50-54,5 " }			
75,5-80 " }	1,08	1,06	1,03

Londoni börs.

Bacon Irish	per cwt.	sh 116/-138/-
" Danish	"	" 107/-112/-
" Canadian	"	" 108/-
" Dutch	"	" 95/-108/-
Või, Daani	per cwt. sh	136/-138/-
" Australian	"	" 106/-122/-
" New-Zealand	"	" 106/-136/-
" Siberi	"	" -

Berliini börs.

" Sisemaa I s. Rmk. 131; II s. - Rmk. 116; III s. Rmk. 100. - tsentn. eest
" Eēsti Rmk. 136-138. - tsentneri eest
" Läti punane Rmk. 137.-139.-, must Rmk 133-134.-
" Uus Merimaa " 136-138.-.

Kopenhageni börs.

" Daani Dkr. 223.- pr. 100 kg.

Prahid:

Lina		
Tallinn - Stettiin	1000 kg. sh	22/6
" - Ghent	1016 kg. "	23/-
" - Dundee	" "	32/
" - Belfast	" "	47/6
Puumaterjalid	Standard	
Tallinn - London	" sh	40/-
" - Hull	" "	42/6
" - Manchester	" "	47/6
" - Grangemouth	" "	35/
" - Belfast	" "	57/6
" - Dundee	" "	37/6
" - Antwerpen	" "	37/6
" - Ghent	" "	35/
" - Rotterdam	" Hfl.	20/-
" - Amsterdam	" "	22/50

Segakaup

Tallinn - Stettiin	1000 kg. sh	18-25/-
" - London	1016 kg. "	15-40/-
" - Stockholm	1000 kg. "	10-30/-
" - Stettiin	või tünn sh	1/6-
" - London	" "	3/-

Tallinna börsi kursis-edel.

		19. IV	23 IV.	24. IV	25 IV.	26. IV	28 IV.
New-York	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	3.7460	3.7465	3.7450	3.7465	3.7465	3.7475
1 dollar	M.	3.7560	3.7565	3.7550	3.7565	3.7565	3.7575
	T.	-	-	-	-	-	-
London	O.	18.21	18.21	18.21	18.22	18.22	18.22
	M.	18.26	18.26	18.26	18.27	18.27	18.27
Berliin	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	89.35	89.40	89.40	89.45	89.45	89.45
100 S. riigim.	M.	89.95	90.-	90.-	90.05	90.05	90.05
	T.	-	-	-	-	-	-
Helsingi	O.	9.42	9.43	9.42	9.43	9.43	9.43
	M.	9.47	9.48	9.47	9.48	9.48	9.48
Stokholm	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	100.70	100.65	100.65	100.70	100.70	100.70
100 Rootsi kr.	M.	101.30	101.25	101.25	101.30	101.30	101.30
	T.	-	-	-	-	-	-
Kopenh.	O.	100.25	100.25	100.25	100.30	100.30	100.30
	M.	100.85	100.85	100.85	100.90	100.90	100.90
Oslo	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	100.25	100.25	100.25	100.30	100.35	100.30
100 Norra kr.	M.	100.85	100.85	100.85	100.90	100.95	100.90
	T.	-	-	-	-	-	-
Pariis	O.	14.70	14.70	14.70	14.70	14.70	14.70
	M.	14.95	14.95	14.95	14.95	14.95	14.95
Amsterd.	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	150.70	150.75	150.70	150.80	150.80	150.85
100 flooriini	M.	151.50	151.55	151.50	151.60	151.60	151.65
	T.	-	-	-	-	-	-
Riig	O.	72.15	72.15	72.15	72.20	72.20	72.20
	M.	72.65	72.65	72.65	72.70	72.70	72.70
Zürich	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	72.60	72.60	72.60	72.65	72.65	72.65
Helv. fr.	M.	73.20	73.20	73.20	73.25	73.25	73.25
	T.	-	-	-	-	-	-
Brüssel	O.	52.30	52.25	52.30	52.30	52.30	52.35
	M.	52.80	52.75	52.80	52.80	52.80	52.85
Milaano	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	19.65	19.65	19.65	19.65	19.65	19.65
100 liirat	M.	20.05	20.05	20.05	20.05	20.05	20.05
	T.	-	-	-	-	-	-
Praha	O.	11.10	11.10	11.10	11.10	11.10	11.10
	M.	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30
Viin	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	52.80	52.80	52.80	52.80	52.80	52.80
100 Austr. sh.	M.	53.40	53.40	53.40	53.40	53.40	53.40
	T.	-	-	-	-	-	-
Budapest	O.	65.55	65.55	65.55	65.60	65.60	65.60
	M.	66.25	66.25	66.25	66.30	66.30	66.30
Varssav	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	41.70	41.70	41.70	41.70	41.70	41.70
100 slotti	M.	42.90	42.90	42.90	42.90	42.90	42.90
	T.	-	-	-	-	-	-
Kaunas	O.	36.95	36.95	36.95	36.95	36.95	37.-
	M.	37.55	37.55	37.55	37.55	37.55	37.60
Moskva	T.	-	-	-	-	-	-
	O.	194.-	194.25	194.25	194.50	194.50	194.50
100 rubla (čekk)	M.	195.50	195.75	195.75	196.-	196.-	196.-
	T.	-	-	-	-	-	-
Danzig	O.	72.85	72.85	72.85	72.90	72.90	72.90
	M.	73.45	73.45	73.45	73.50	73.50	73.50